دیوان شاه اسمعیل خطائی

ترکی شعرلر

آذرنشر باکو ۱۹۵۷

شاه اسماعیل خطائی

آذربایجانین ایران ایله مدنی علاقه جمعیتنین
نشریاتی

باکو - ۱۹۴۶

بویوك دولت خادمی

آذربایجانلی شاه اسماعیل صفوی ئوز دورینین بویوك و مدرك دولت خادمی ، ماهر سر کردەسی اولمشدر . اونین قوردیغی صفویلر دولتی آذربایجانین و ایرانین تاریخینده چوخ مهم ومراقلی دورلردن بیریسینی تشکیل ایدیر . شاه اسماعیلین باشچیلق ایتدیگی صفویلر دولتی زمانی ـ آذربایجانین وایرانین سیاسی ـ اجتماعی ومدنی ـ معنوی حیاتی جوشغون سرعتله ترقی ایتمکه باشلامشدی .

صفویلر دولتنه قدر آذربایجاندا وایراندا مرکزلشمش واحد بیردولت یوخ ایدی. بوزمان‌حکم سورەن درەبیگللك پراکندەلك نتیجه سینده آذربایجاندا و ایراند بیر نچه ـ حکمدارلق وار ایدی . بونلارین ایچریسینده آز ـ چوخ

قوتلی اولانی آغ قویونلی دولتی ایدی. بو دولت آذربایجان اراضیسنین خیلی حصه‌سینی، جنوب ولایتلرینی احاطه ـ ایدیردی. ایرانین دا بیر چوخ ولایتلری آغ قویونلی دولتنین ترکیبنه داخل ایدی. آذربایجانین شمالندا ـ شیروانشاهلارین دربندی سلاله سنین باشچیلق ایتدیگی ـ شیروان دولتی موجود ایدی. بوندان باشقا ئولکه‌ده کیچیك بیر دولت ـ اردبیل حکمدارلغی دا وار ایدی. بو دولته آذربایجانین صفویلر قبیله سیندن اولان شیخلر باشچیلق ایدیردیلر. گوستریلن بودولتلرله یاناشی اولاراق ـ آذربایجاندا و ایرانین جنوب شرقنده بیر چوخ کیچیك فئودال حکمدار لقلاری دا وار ایدی. لاکن بو دولتلر و حکمدارلقلار آراسیندا محکم بیر اتفاق یوخ ایدی.

طبیعیدر که، بوتون بونلار، دره‌بگلگین‌وپراکنده‌لگین حکم سورمه سی ومرکزلشمش واحد بیر دولتین اولماماسی ئولکه‌نین سیاسی، اقتصادی و مدنی حیاتنین ترقیسینه ـ اولدوقجا منفی تأثیر یتیریردی، اونین استقلالیتی وخارجی

باسقینلاردان قورونماسی ایچون جدی تهلکه توره دیردی
آیری ـ آیری فئودالار و حکمدارلار آراسینداکی تز ـ تز
باش ویرن محاربه‌لر ئولکه‌نین تخریباتینا زحمتکش اهالینین
وار ـ یوخدان چیخماسینا سبب اولوردی .

شبهه‌سیز ، بیله‌بیر وضعیت اوزون مدت دوام ایده ـ
بیلمزدی . آذربایجانین اقتصادی و مدنی ـ معنوی جهتدن
سرعتله ترقی ایتمه سینه اولان حیاتی حتیاج ، اجنبی
باسقینلاردان مدافعه اولونماق منافعی مرکزلشمش واحد
بیردولتین عمله گلمه‌سی ضرورتنی قارشییا قویمشدی.محال و
ولایتلرین واحد بیر دولتده بیرلشمه‌سینی وفئودالار آراسیندا
آردی کسیلمه‌دن دوام ایدن ویران ایدیجی محاربه‌لره سون ـ
قویولماسینی طلب ایدنلرین سایی آذربایجاندا گیتدیکجه
آرتیردی .

قارل مارقس اورتا عصرلرده بو و یا دیگر ئولکه‌نین
اهالیسی ایچریسینده محاربه‌لره سون قویولماسینی طلب
ایدن عنصرلرین گیتدیکجه آرتدیغی یعنی گوستره رك ـ
یازمشدی :

« بو عنصرلر هر شیدن اول ایسته‌یرلر که ، آردی ـ آراسی کسیلمه‌ین و هدر قان‌لار توکولمه‌سینه سبب اولان محاربه‌لره سون قویولسین ، خارجی دشمنلر ئولکه‌یه ـ سوخولمش اولدیغی حاللاردا دا فاصله‌سیز داخلی محاربه‌لر گیتمه‌سینه سبب اولان فئودال چکیشمه‌لری آرادان ـ قالدیریلسین و ئولکه‌نین دائم معنیسیز بیر صورتده ویران ایدیلمه‌سینه نهایت ویریلسین » * .

باشقا ئولکه‌لرده اولدیغی کیمی ، آذربایجاندا دا او زمان اهالینین اساس کتله‌سینی تشکیل ایدن و داغیدیجی محاربه‌لردن ان چوخ ضرر چکن اکینچیلر ، خیرداتورپاق صاحبلری و شهرین صنعتکار ـ تاجر طبقه‌لری ایچریسینده بیله بیر آرزو یارانیب گنیشلنیردی . محض بو طبقه‌لر ئولکه‌نین سیاسی جهتدن بیرلیشیب واحد و مرکزلشمش بیر دولت داخلنده تشکیل اولنماسنین قیزغین طرفداری ایدیلر .

---

* مارقس و ف . أنگلس ـ اثرلری ، ۱۶ نجی جلد ، صحیفه ۴۴۳ .

آذربایجاندا فئودال پراکنده‌لکنین آرادان گوتورولوب واحد بیر دولتین یارادیلماسینی طلب ایدن اکینچی اهالینین و شهر طبقه‌لرینین منافعنی مدافعه ایدن صفویلر نسلی - اولمشدر. بو نسلدن اولان شیخلر طرفیندن باشچیلق ایدیلن اردبیل حکمدارلغی ۱۵ نجی عصرین اورتالارینا یاخین خیلی قوه لنه رك آذربایجانی ئوز حاکمیتی آلتندا بیرلشدیرمك اوغریندا مبارزه یه باشلامشدی مبارزه نین ایلك دوریند‌ه اولان بیر سیرا موفقیتسیزلکلره باخمایاراق صفویلرین باشچیلق ایتدیکی قزیلباش حرکاتی گیتدیکجه گنیشلنیر، ینی - ینی اهالی طبقه‌لرینی احاطه ایدیردی آغ قویونلی دولتی ایسه ۱۵ نجی عصرین آخرلرینه یاخین خیلی ضعیفله مشدی. بوندان علاوه، بو دولت حاکملرینین دوزولمش سیاستندن چوخ ناراضی اولان آذربایجان خلق کتله‌لرینین صفویلر نسلنه بسله دیکی حسن رغبت گیتدیکجه آرتیر و قوتلنیردی.

اسماعیل صفوینین سیاسی مبارزه میدانینا قدم قویماسی

ایله بو حرکات داها سرعتله گنیشلنمکه باشلادی .

آتاسی حیدر و قارداشی سلطانعلی ، شیروانشاهلا را و آغ قویونلیلا را قارشی مبارزه ده تلف اولدیقدان سونرا ، ۱۴ ـ ۱۵ یاشلی اسماعیل قزلباش حرکاتنا باشچیلق ایدیر و شیعه لك بایراغی آلتندا آذربایجانین واحد بیر دولت داخلنده بیرلشمه سی اوغرینیدا فیزغین‌مبارزه یه گیریشیر گنج اسماعیل ، آذربایجانی بیرلشدیرمك اوغرینداافعالیته باشلادیغی‌لاپ ایلك گونلردن بیله خلق کتله‌لرینین ینیلمز و بویوك بیر قوه ایله گنیشلهٔن اجتماعی وسیاسی‌حرکاتنا آرخالاندیغنا گوره حیرت آمیز موفقیت قازانیر . اونین ایلك موفقیتی شیروانشاهلا را قارشی مبارزه دن باشلانیر .

اسماعیل‌صفوی‌ایلك‌ضربه‌نی‌شیروانشاهلاراایندیرمکی قراره آلیر . او ، ۱۵۰۰ نجی ایلده یدی مین نفرلك بیر دسته ایله شیروانا حربی سفره چیخیر گلستان قلعه سنین یاخینلغندا جبانی آدلی یرده و وروشما باش ویریر . بو وروشمادا اسماعیلین کیچیك دسته سی شیروانشاه فرخ

يسارين ۲۶ مين نفرلك قوشونينى مغلوب ايدير، شيروانشاهين
ئوزى ايسه بو ووروشما دا هلاك اولور. بوغلبه نتيجه‌سينده
ديمك اولاركه، شيروان محالنين تورپاغى، شماخى وباكو
شهرلرى ايله بيرليكده، شاه اسماعيلين اختيارينا كيچير.
سونرا اسماعيل صفوى شيرواندان جنوبه حركت ايدير و
آغ قويونلى پادشاهى الوند ايله مبارزه آپارمالى اولور،
چونكه او زمان الوند آذربايجانين مهم بير حصه سينى،
اونين جنوب ولايتلرينى ونخچوانى ئوزالينده ساخلاييردى
و عين زماندا الوند قيزيلباشلارا قارشى محاربه يه حاضر
لاشيردى. بو مقصد ايچون او بويوك بير قوه توپلامشدى.
اسماعيل صفوى ايله الوند ميرزا آراسيندا ووروشما
۱۵۰۱ نجى ايلده شرور ياخينلغندا باش ويردى. اسماعيل
صفوى بو ووروشمادا ينه آز بير قوه ايله آغ قويونلى
پادشاهنين بويوك بير اوردوسينى دارماداغين ايدير. گنج
سركرده اسماعيل شرور محاربه سينده ئوزدسته سنين قاباق
سيرالارينداچارپيشاراق بويوك رشادت وايگيتلك گوستريردى

بو باره‌ده ایران تاریخچیسی خوندمیر بیله یازیر :

« شاه ایگیتلری بو ووروشمادا چوخ قوچاقلق ـ گوستر دیلر . الوندین ۳۰ مینه قدر قوشونی اسماعیلین۷ مین نفرلك‌دسته سنین‌هجومی قارشیسنداتاب گتیره‌بیلمه‌یب تمامیله مغلوب اولدی شاهین ئوزی ایسه قلنجنی‌سییره‌رك شیر کیمی دشمن اوزینه جومدی ، ساغا و سولا ضربه ـ ایندیریب آغ‌قویونلیلاری پارپاق کیمی‌دوغراماغا باشلادی او. بیر چوخلارینی آتدان یره سره‌رك ظفر بایراغنی دیکلتمش اولدی » *

شرور محاربه سینده کی پارلاق غلبه یاخین شرق ئولکه لرینده اسماعیل‌صفوییه بویوك بیرشهرت قازاندیردی .

جبانی و شرور محاربه‌لرینین نتیجه سینده آذربایجانین شیروان ، قاراباغ . نخچوان ولایتلری و جنوب حصه‌سی ، دیمك اولارکه ، بوتون آذربایجان ، شمالی ارمنستان

---

* خوند میرحبیب السیر ، ۳ نجی جلد ، ۶حصه ، صحیفه ۳۲.

اسماعیل صفوینین الینه کیچدی. اسماعیل ئوز قیزیلباشچی دسته‌سی ایله آذربایجان‌تورپاغندان کیچرکن بیرلی‌اهالی کتله‌لری اونی بویوك راضیلق حسی‌ وسه‌وینجله قارشیلا‌بیر و قیزیلباشلارین طرفنه کیچیردیلر .

اسماعیل قیسا بیر مـدت عرضنده بوتون آذربایجان ولایتلرینی اله کیچیردیکدن سونرا ، صفوی‌دولتنی‌قورور، ۱۵۰۱ نجی ایلده او ، طنطنه ایله تبریزه داخـل اولور ، ۱۵۰۲ نجی ایلده ئوزینی بوتون ئولکه‌نین پادشاهی اعلان ایدیر ، تبریزی صفوی دولتنین پایتختنه‌چه‌وییریر .

شاه اسماعیل تبریز شهرینی صفوی دولتنین پایتختی ایتمه‌سی هیچ ده تصادفی دگلدی چونکه تبریز شهـری او زمان آذربایجان خلقنین معنوی حیاتنین اساس‌اوجاغی سیاسی بیرلك‌آرزوسی و جهدلرینین باشلیجا مرکزی‌ایدی تبریز بوتون قاباق آسیا کاروان تجارتنین ایری مرکزی و کاروان تجارت یوللارینین‌آیریجندا دوران مهم‌بیرمنطقه اولمشدی. تبریز ئوزینین محتشم کاشانه لـری ، گوزل ،

طمطراقلی عمارتلری. شهرت قازانمش مدرسه‌لری مشهور
اولان رصد خانه‌سی ایله دنیانین بویوک و ازدحاملی شهر-
لریندن بیری حساب اولونوردی.

۱۵۰۲ نجی ایلده شاه اسماعیل ئوزینی تکجه آذربا-
یجانین‌دگل، ایرانین‌دا پادشاهی اعلان ایتمشدی. اسماعیلین
بوحرکتی، یعنی ئوزینی ایرانین دا پادشاهی اعلان ایتمه‌سی
او زمان موجود اولان تاریخی شرائطله‌سیخ‌صورتده‌علاقه‌دار
ایدی. نظره آلماق لازمدرکه، ۱۵-۱۶ نجی عصرلرده
قیزیلباش حرکاتی تکجه ئوز وطنی اولان آذربایجان
چرچیوه‌سینده‌قالمایاراق، بوتون یاخین شرقده، بیرینجی
نوبه‌ده‌قونشی‌ایرانداخیلی‌یایلمشدی، عراقدا، کیچیك آسیادا
و خصوصیله ایراندا شاه اسماعیلین اون مینلرله طرقداری
وارایدی. ایران مملکتنین شهراهالیسی و کندلی کتله‌لری
قیزیلباش‌حرکاتنا آزادلق‌حرکاتی، اونین‌باشچیسی‌شاه‌اسماعیله
ایسه ئوز خلاصکاری کیمی باخیردیلار، اونا بویوك امید
بسله‌ییردیلر. بونا گورده ده شاه‌اسماعیل تکجه آذربایجانی

ئوز حاکمیتی آلتندا بیرلشدیرمکله کفایتلنه بیلمزدی‌او،
ایران اهالیسینی آغ قویونلیلارین ظلم و اذیتندن‌قورتار-
مالی ، ئوز صفوی دولتنین سرحدلرینی گنیشلندیرمکـه
غربدن و شرقدن اونین تهلکه سیزلیگنی تأمین ایتمه‌لی -
ایدی . بو مقصدله شاه اسماعیل ۱۵۰۲ نجی ایلـده ایران
ولایترینـه سفره چیخدی . شاه اسماعیل . صفوی دولتنی
دشمنجه سینه قارشیلایان ، ایرانین خیلی حصه سینی‌الینه
کیچیریب جماعته چوخ ظلم ایدن آغ‌قویونلی‌سلطان‌مراد
ایله مبارزه باشلادی. بو ووروشما۱۵۰۳ نجی ایلده‌همدانین
یاخینلغندا باش ویردی . اسماعیل صفوی واونین‌سر کرده
لری بو ووروشمادا بویوک‌حربی‌مهارت گوستره‌رك، سلطان
مرادین قات‌ـقات اوستون اولان قوشونلارینی دارماداغین
ایتدیلر .

۱۵۰۷ نجـی ایلـده سلطان مـراد شـاه اسماعیل
دولتنین اوزرینه یتیدن هجومه باشلادی . لاکـن او ،
بو دفعه‌ده شـاه اسماعیل طرفندن مغلوب ایدیلـدی و
شاه اسماعیل ایرانین مرکزی ولایتلرینه طـرف حرکت

ایتدی . مشهور تاریخچی اسکندرمنشینین دیدیگنه گوره
قیزیلباش قوشونلاری ایرانین مرکزی ولایتلرینه داخل
اولدیقدا یرلی اهالی اونلاری بیر خـلاصکار کیمی دوز و
چورکله قارشیلایردی. ۱۵۰۸ نجی ایلده خراساندان باشقا
ایرانین بوتون ولایتلری قیزیلباشلارین الینه کیچیب صفریلر
دولتنه الحاق ایدیلیر .

۱۵۰۶ نجی ایلدن باشلامش ۱۵۱۰ نجی ایله قدر شاه
اسماعیل کردستانه و عراقه بیر نیچه دفعه حربی سفردوز-
لده‌رك ، دیاربکر ، بغداد و بتلیس شهرلرینی الـه کیچیر
مشدی بوندان باشقـا ، اورتا آسیا طرفندن ایرانا تز-تز
باسقین ایدیب بویوك تخربیاته و سویغونچیلغا سبب اولان
شیبانی خانلارینی اسماعیل صفوی ۱۵۱۰ نجی ایلده ازه‌رك
ترکستانین بیرحصه سینی ئوز حاکمیتی آلتینا آلمشدی
بو باره‌ده آذربایجانین مشهور تاریخچیسی عباسقلی آقـا
باکیخانوف بیله قید ایدیر :

« شاه اسماعیل نوبه ایله دیاربکری ، هرایکی عراقی ،

فارسستانی ، خراسانـی و ترکستانین بیر حصه سنی الـه کیچیردیکدن سونرا تبریزه قایتدی ».*

قارل مارقس ئوز « خرونولوژی یازیلار» یندا شـاه اسماعیلین سر کردهلك مهارتنهبیله قیمت ویریر : « او ئوز حکمرانلغنین ۱۴ ایلی عرضنده ۱۴ ئولکهنی الینه ـ کیچیردی » . **

فرانسیز تاریخچیسی ، هومهرشاهاسماعیلینسر کردهلك فعالیتی حقنده بیله دییر :

« او ، آرتق ۱۴ ایلدر که ، چارپیشیر ، همیشه غالب گلیردی شاه اسماعیل بو مدتده ۱۴ دولتی مغلوب ایتمشدر » . ***

شاه اساعیل صفوی ئوز ینین مدرکسیاستی ،سر کردهلك

---

* باکیخانوف . گلستان ارم ، باکو ، ۱۹۲۶ . صحیفه ۷۷ .

** مارقس و أنگلسین آرخیوی ، ۸ نجی جلد ، صحیفه ۲۰۶ ، ۱۹۴۰ نجی ایل

*** هومهر . عثمانلی دولتنین تاریخی ، صحیفه ۱۹۵ ، ۱۸۳۶ (فرانسیزجا) .

مهارتی و خلقمزین غیرتی سایه‌سینده قیسا بیرمدت عرضنده آذربایجاندا وایراندا اولان آیری ـ آیری حکمدارلاری آرادان قالدیریب هرات ایله دیاربکر ، بغداد ایله دربند آراسینداکی یرلری احاطه ایدن قدرتلی بیر دولت ـ یاراتمشدی .

۱۶ نجی عصرده صفوی دولتینین یاخین شرقده ان بویوك رقیبی تورکیه سلطانلغی ایدی . بوزمان تورکیه سلطانلغی ان قوتلی حربی ـ فئودال دولت حساب اولونوردی . تورکیه سلطانلغی ، ۱۵ نجی عصرین آخرلارینا یاخین بالقان یاریم آداسینی اله کیچیریب آفستریا ومجارستانا ، آرالق‌دنیزی ساحللرینه و قارا دنیزین شمالنــه سوخولا بیلمشدی . غربده‌کی موفقیتلردن مست اولمش تورکیه سلطانلغی شرقده‌بابلستانا سوخولاراق قافقازی ، آذربایجانی ، ایرانی مصری وعربستانی ئوزحاکمیتی آلتنا آلماق وبو ئولکه‌لردن کیچن کاروان تجارت یوللارینی اله کیچیرمك نیتنه ـ دوشمشدی . دیگر طرفدن صفوی دولتنین عمله گلمه‌سی ،

اونین یاخین شرقده کی موفقیتلری تورکیه سلطانلغنی برک
ناراحت ایدیر و تشویشه سالیردی . قیزیلباش حرکاتنین
کیچیك آسیایه سرایت ایتمه‌سی ده عثمانلی سلطانلغنی آز
ناراحت ایتمیردی ، او درکه ، حدسیز درجه‌ده حاکمیت
پیرستلگی ، رحمسیزلك و مستبدلگی ایلـه مشهور اولان
سلطان سلیم ۱۵۱۲ نجی ایلـده تورکیه‌ده حاکمیت باشنا
کیچدیکدن سونرا صفویلرله اولـلرده باغلانمش صلح
معاهده‌سینی پوزور وصفوی دولتنه قارشی مبارزه‌یه باشلاییر
سلطان سلیم اسلامیتی مدافعه ایتمك پرده‌سی آلتنداوصفویلر
دولتنین دین دشمنی اولدیغی حقنده شایعه‌لر یایماقلا ئوز
اشیلاچـی سیاستنی گیزلنمکه چالیشیردی . تاریخچیلر
دییرلرکه ، سلطان سلیم بو بهانه ایله شاه اسماعیل آخرینه
چیخماق ، آذربایجانی و ایرانـی فتح ایدیب ئوز دولتنه
قاتماق مقصدینی گوریردی .

عثمانلی سلطانی ، صفوی دولتـی علیهنه چوخدان
محاربه‌یه حاضرلاشدیغی ایچون بویوك بیراوردو دوزلمشدی

مأخذلرده دیلدیگینه گوره ، عثمانلیلارین صفویلره‌قارشی
محاربه ایچون حاضرلامش اولدیقلاری قوشونلارین‌سایی
۲۰۰ مین پیاده و سوارین عبارت ایدی اودر که، چوخدان
بری محاربه‌یه حاضرلاشمش اولان سلطان ئوز قوشونلاری
ایله ۱۵۱۴ نجی ایلـده غفلتاً هجومه کیچه‌رك ، صفویلـر
دولتین تورپاغینا ـ آذربایجانا سوخولور . عثمانلـی غصب
کارلاری شاه اسماعیلین پایتختی تبریزه چاتماغا جان‌آتیر-
دیلار . وطنپرور یرلی اهالی عثمانلی غصب کارلارا عنادلی
مقـاومت گوستردیردی . ئولکه‌نین استقلالیتنین تهلـکه
قارشیسندا اولدیغنی گورن شـاه اسماعیل ئوز قوشونلاری
ایله برابر ایره‌لیه حرکت ایده‌رك دشمنله ووروشماغا
باشلاییر .

شرقین هـر ایکی قدرتلی دولتین جنگـاورلـری
آراسیندا کی بو ووروشما ۱۵۱۴ نجی ایلین ۲۳ آغوستندا
تبریزین ۳۰ منزللگنده اولان چالـدیران دوزینده باش
ویردی . بو ووروشما تاریخده‌چالدیران‌محاربه‌سی آدی‌ایله

مشهوردر .

بو ووروشمادا اشتراك ایدن دشمن قوەلر برابر دکلدی . سلطان سلیمین قوەلری سایجا شاه اسماعیل قوشونلارینداان خیلی آرتق ایدی . بوندان علاوه ، تورك قوشونلارینین اختیاریندا چوخلی آتش آچان سلاح و توپ دا وار ایدن . صفویلر ایسه اودلی سلاحدان وتوپدان تمامیله محروم ایدیلر . قوەلرینین اوستونلیك آرخالان عثمانلیلار بو ووروشما جدی بیر موفقیت قازانا بیلمەدیلر.

شاه اسماعیل عثمانلی قوشونلارینین سای اعتباریله و سلاحلانما جهتدن قان ـ قان اوستون اولادیقلارینی بیلدیکده کاریخمادی . او ، سلطان قوشونلارینا ایکی طرفدن ضربه وورماغی نظرده دوتوب اوردوسینین بیر حصەسینی ئوز قوماندای آلتندا تورك اوردوسینین سول جناحنا ، باشقا بیر حصەسینی ایسه سرکردەسی اوستاجلی خانین باشچیلغی ایله دشمنین ساغ جناحنا چخارتله هجوم آپاردی .

اسماعیل صفوینین دوزلتدیگی نقشه‌یه گوره اونین قوشونلاری دشمنین پیاده حصه‌لرینین و توپچی دسته‌لرینین آرخاسنا کیچیب بوردان ینیچریلر قوشونینا ضربه‌أیتد یرمه‌لی ایدیلر. لاکن سلطان‌قوشونلاری درحال‌توپلاردان وتفنگلردن شدتلی آتش آچدیلار. اوستاجلی خانین‌ساغ جناحدان اولان هجومی دفع ایدیلدی. سر کرده‌نین‌ئوزی ایسه ووروشمادا قهرمانجاسینا هلاك اولدی قلبی رشادت و دشمنه قارشی غضب حیله جوشان شاه اسماعیل ایسه‌جدتوز سه‌چمه سواری‌دسته‌سی ایله‌عثمانلارین قاباق جرکه‌سینین ایچریسینه جومدی و دشمنی قیرماقا باشلادی.

ووروشمانین قیزغین جاغیندا عثمانلی قوشونینین سیراسینداااولان مشهور پهلوان‌میکائیل اوغلی، شاه‌اسماعیل تك به‌تك دوگوشه چاغیردی. پادشاه ئوز حزبی‌رئیسلرینین اعتراضنا قولاق آسمایاراق عثمانلی پهلوانینین چاغریشنی قبول ایتدی. حکمدار الـده قلنج غضبلنمش شیر کیمی چارپیشاراق فوق‌العاده بیر قوه ایله أیندردیگی ضربه‌ایله

عثمانلی پهلوانینی ایله برابر ایکی یره پارچالادی و آت اوستندن یره سردی . حکمدارین بو قهرمانلغندان روحلانان جسور صفوی سواریلری قیزغین هجومه کیچه‌رك عثمانلی قوشلارینین ساغ جناحنی ووروب گری آتدیلار .

« عثمانلی بکلری وسر کرده‌لری اسماعیل کوجلی هجومی نتیجه سینده قاچماغا اوزقویاراق توپلارین مدافعه‌سینه پناه آپاردیلار » .*

عثمانلیلار جر گه‌ایله‌دوزیلمش توپلاردان دایانمادان ایره‌لی حرکت ایدن قیزیلباش سواریلرینه دهشتلی آتش آچدیلار . یدنجی آتشدن سونرا شاه اسماعیلین سواریلری خیلی گوجدن دوشدیلر ، حمله‌لری دایاندیریلدی. لاکن قورخماز سر کرده و حکمدار اسماعیل دایانمادان ایره‌لی گیدیر ، دولی کیمی یاغدیریلان دشمن مرمیلرینین آلتندا دشمن توپلارینین اوستنه جوموردی . شدتلی

* هومه‌ر عثمانلی دولتنین تاریخی ، صحیفه ۱۹۸ . ۱۸۲۶ نجی ایل .

ووروشمادان سونرا ، شاه اسماعیل بیر نیچه جنگاوری ایله عثمانلیلارین اودلی حلقه‌سینی قیردی ، دشمن توپچیلارینی قلنجدان بیر نیچه جنگاوری ایله عثمانلیلارین اودلی حلقه‌سینی قیردی ، دشمن توپچیلارینی قلنجدان کچیردمکه باشلادی .

چالدیران دوزینده کی محاربه‌نی تمویراندن تاریخ چیلر شاه اسماعیلین متلسیز ایگیتلك و شجاعتنی تعریفله ییرلر .

اسکندر منشی خبر ویریر که :

« شاه اسماعیل وفالی آتی اوستنده ، نعره چکیب دوکوش میدانینا آتیلدی . او ، عثمانلیلارین توپچرکه‌سینی یارا راق او توزا کیمی توپچینی قلنجدان کیچیردی». *

اسکندر منشی باشقا بیر یرده بو بارەده بیله دیر :

هنر گوستردی که ، اسفندیارین قهرمانلق داستانینی

---

* اسکندر منشی . عالم آرای عباسی ، ۱ نجی جلد ، صحیفه ۲۰ . تهران ، ۱۳۱۳ (هجری) .

کولگه‌ده بوراخدی » .*

تورکیه‌مؤلفی حامد وهابی شاه‌اسماعیلین‌چالدیران محاربه‌سینده گوستردیگی خارق‌العاده قهرمانلغی اعتراف ایده‌رك یازیر :

« شاه اسماعلیین هجومی‌اول‌درجه شدتلی ایدی که، او ، میندیگی آتلار تلف اولدیقجا و یا خود یایلدیقجا دیگرینه مینه‌رك بووجهله۷ آت دگیشدیرمش وان‌دهشتلی تهلکه‌لره اوغرامشکن اصلا روگردان اولمامشدر » .

شاه اسماعیلین معاصری اولان تاریخچی خوندمیر اونی ماکدونیالی اسکندرله مقایسه ایده‌رك دییر که :

« بویوك حکمدار اسکندر ذوالقرنینه برابرخاقان ایدی » .**

بونا باخمایاراق ، شاه‌اسماعیلین نه شخصی‌قهرمانلغی

---

* ینه اورادا .

** خومیر . حبیب‌السیر ، ۳ نجی جلد ۶ نجی حصه . صحیفه ۳۱ .

نه ده صفوی سواریلرینین ایکیتلکی دوگوش میدانیندا
عمله گلمش چنین چتین وضعیتی آرادان قالدیرابیلمه‌دی،
سلطان سلیم حتیاطدا ساخلادیغی قوه‌لری شاه اسماعیلین
سواریله‌رینه قارشی گوندردی و اونلاری گری چکیلمگه
مجبور ایتدی . صفوی قوشونلارینین بویوك هنر، رشادت
و قهرمانلقلارینا باخمایاراق عثمانلیلارین سایجا چوخ
اولماسی و سلاحلاتما جهتدن مقایسه ایدیلمز درجه‌ده
اوستونلگی محاربه‌نی اونلارین نفعنه حل ایتدی .

« مثلسیز صفوی سواریلرینین بو افسانه‌وی قهرما-
نلغی توکلرین توپلاری و ینچیریلرین آتش آچان سلاحی
ایله مغلوب ایدیلدی » .*

چالدیران محاربه سیندن سونرا سلطان سلیمین
قوشونلاری ایره‌لی حرکت ایتدیلر . تبریز شهری موقتی
اولاراق اونلارین الینه کیچدی .

* موللر . اسلام تاریخی ۳ نجی جلد ، صحیفه ۳۹۲ .

لاکن چوخ کیچمه‌دی که، ینی قوه توپلامش اولان شاه اسماعیل عثمانلی قوشونلارینی تولکه‌نین ایچریلرینه، ایرانا سولماغا نه اینکه قویمادی، عکسنه اولاراق، اونلاری آذربایجان توپاراغندان وورب چیخارتدی. قارل مارقس قید ایدیر که، «شاه اسماعیل ۱۵۱۵-۱۵۱۶ نجی ایللرده ینی حربی قوه توپلاییب تبریز شهرینی گری آلدی». *

جسور آذربایجانلیلارین عنادلی مقاومتی و قهرمانلغی نتیجه‌سینده عثمانلی غضبکارینین نقشه‌لری پوزولدی. آذربایجانی و اونین آردینجا ایرانی فتح ایدیب اطاعته کتیرمك عثمانلی اشغالچیلارینا قسمت اولمادی. چونکه اسماعیل صفوی قوشونلارینین مردانه و عنادلی دوکوشه‌لری نتیجه سینده سلطان سلیمین قوشونلاری تمامیله طاقتدن دوشمشدی. عثمانلی اوردوسندا بویوك روح دوشکونلکی یارانمشدی. سلطان اوردوسنین ان یاخشی حصه‌سینی تشکیل ایدن ینیچریلر بیله هجومه کیچمکدن بویون قاچیریردیلار. عثمانلی

* مارقس و أنگلسین آرخیوی، ۷ جلد، صحیفه ۲۰۶.

تاریخچسی احمد رفیقین یازدیغا گوره ئوز قوشو نلارینین بو وضعتندن غضبلنمش سلطان سلیم ینیچریلـره مراجعت ایدیب حدتله : « سیز عسکرلباسنداا ولان قورخاقلارسنیز» دیمشدی .

شاه اسماعیلین و قوشونلارینین چالدیران‌محاربه‌ـ سینده گوستردیکلری مثلسیز ایگیتلك ، فداکارلق‌وشجاعت آذربایجان خلقنین حربی مهـارت تاریخنین ان پارلاق صحیفه‌لـریندن بیرینی تشکیل ایدیر . تکجه آذربایجان و ایران تاریخچیلری دگـل ، هابیله بیر چوخ تورکیـه مؤلفلری و آوروپا عالملری قیزیلباشلارین‌چالدیران محار به‌سینده فوق‌العاده بیر ایگیتلك گوستردیکلرینی حیرتله اعتراف ایدیرلر .

چالدیران محاربه‌سنین تورکیه سلطانلغی ایچون بیر غلبه کتیره بیلمه‌دیکنی گورن سلطان سلیم ۱۵۱۵ نجی ایلده شاه اسماعیل ایله صلح معاهده‌سی باغلاماغا مجبور اولدی ، بو صلح معاهده‌سی اساسینده شاه اسماعیلین شرقی

زاقافقاسیادا موقعی داها دا محکملندی .

بیله‌لیکه بویوك سیاستچی ، مهارتلی دولت خادمی و سر کرده اولان شاه‌اسماعیل یاد اُیللی‌اشغ لچیلارلااوزون مدت عنادلدی و قهرمانجاسنا مبارزه آپاراراق آذربایجان وایران‌استقلالیتنی اولدیغی‌صفوی‌دولتنین عظمتنی ساخلایا بیلدی .

شـاه اسماعیلین صفوی دولتی او زمـان شرقده ان قوتلی دولتلردن بیری حساب اولونوردی . مشهور روس شرقشناسی آکادمیك بارتولد شاه اسماعیل دولتنی‌بویوك‌بیر ایمپریاآدلاندیریر . حقیقتده ده صفویلر دولتی ئوزقدرتی، عظمتی و اراضیسی اعتباریله او زمان ۵ نجی قارلین ایمپر یاسندان ، عثمانلی تورکیه‌سی و باشقا دنیا دولتـلریندن هیچده گری قالمایردی .

بیله بیرقوتلی دولتین یارانماسی بلاواسطه‌اسماعیل صفوینین آدی‌ایله باغلیدر . آذربایجان خلقنین تاریخنده ان بویوك و نادر سیمالاردان بیری اولان شاه اسماعیل ،

صفوی دولتنی‌یاراتماقلا آذربایجان و ایرانین تاریخنده ان پارلاق و ترقیپرور بیر رول اوینامشدر .

« یالنیزداهی بیرانسان یاری کوچری حیات سورن بو سواریلردن ، شهرلیلر و زراعتلـه مشغول اولانلاردان حقیقی بیر دولت تشکیل ایده بیلردی ».*

اسماعیل صفوی ، ئوز دولتنی خارجی باسقیلاردان قوروماقلا برابر اونین داخلـدن محکملندیریلمه‌سینه ده خصوصی دقت یتیریردی . او ، فئودال حاکملری آراسندا گیدن‌چکیشمه‌لره‌ومبارزه یه‌سون قویماقلا دولتین داخلدن ضعیفلشمه‌سی قورخوسنین قارشیسنی آلا بیلمشدی‌وبویوك بیر باجاریقلا اداره ایتدیکی دولت داخلنده محکم‌انظباطی قاعده یاراتمشدی . دولت ایشلری یوخاریدان آشاغیا قدر یوخلانیلیردی . شـاه اسماعیل دولته خیانت ایدنلری ، ویرکی و توجی یغارکن اهالییه اذیت ویرن مأمورلاری

---

* مو للر . اسلام تاریخی ، ۳ نجی جلد ، صحیفه۳۹۲، ۱۸۹۶ نجی ایل .

جزالاندیردی . حکمدار دولته و وطنه خیانت ایدنلره ، خلقین دشمنلرینه قارشی اولدیقجا امانسیز ایدی قورخاقلاری هیچ گورمك ایسته مزدی .

شاه اسماعیل آذربایجان و ایرانین گنیش اهـالـی کتله لری ایچریسینده بویوك حرمت و نفوذه مالك ایدی . او ، باجاریقلی بیرسر کرده ومدرك بین دولت خادمی کیمی مشهور اولماقدان باشقا ئولکده راحتلك و امن ـ امـانلق یارادیلماسی ، اهالی کتله لری وضعیتنین نسبتاً یاخشیشلا۔ شدیریلماسی قیدینـه قالان بیر پادشاه کیمی ده شهـرت قازانمشدی بیر چوخ تاریخچیلر ، او جمـله دن او زمـان آذربایجانا و ایرانا سیاحته گلمش اولان آوروپالیلار شاه اسماعیلی جسور ، اولدیقجا عقللی بیر انسان ، ئولکه نین و خلقین قیدینه قالان بیر پادشاه کیمی مدح ایدیرلر .

تاریخچی حسن روملی یازیر که :

« شاه اسماعیل محاربه میدانیندا شیر کیمی وورو۔ شاردی. ضیافت مجلسنده ایسه آغزیندان در یاغدیراردی».

اسماعیل صفوی ، شخصی حیاتده اولدیقجا ملایم ، گوزل رفتارلی بیر سیما اولمشدر . بونا گوره‌در که ، خلق کتله‌لری اونی سه‌ویر و اونا احترام ایدیردیلر .

شاه اسماعیلین استعدادی ، خلقین همت و غیرتی سایه‌سینده تشکیل اولنمش صفویلر دولتی زمانینده آذربایجاندا و ایراندا اقتصادی حیات . ادبیات ، اینجه صنعت ، علم خیلی ترقی ایتمشدی . بویوك دولت خادمی و قابل سرکرده اولماقدان باشقا ، استعدادلی ومشهور شاعراولان شاه اسماعیل خطائی ادبیاتین ، صنایع نفیسه‌نین ، علمین ترقیسینی حمایه ایدیردی . او ، ئولکه‌نین ان گورکملی عالملرینی ، شاعرلرینی ئوز سراینه توپلامشدی . حاجی میرزا آدلی مؤلف « فارسنامه » اثرینده شاه اسماعیلین ،علم، ادبیات و صنایع نفیسه ساحه‌سینده‌کی فعالیتی حقنده بیله یازیر :

« عالملر شاه اسماعیلی قابل و کامل بیر حکمدار حساب ایدیرلر. پادشاه عالملرله ، کامل شخصلر وشاعرلرله

برك دوست ایدی . او ، ئوزی ده خطائی تخلصی ایلـه آذربایجانجا شعر دییردی »*

اسماعیل صفوینین حمایه‌سی سایه‌سینده ئولـکه ده رساملق، نقاشلق ومعمارلق دا یوکسلمـکده ایدی. تبریزده او زمان تشکیل اولنمش رساملار مـکتبی شرقین ان مشهور مشهور مـکتبـلرینډن بیری حساب اولونوردی . شرقین رفائیلی حساب اولونان بویوك واستعدادلی رسام کمال الدین بهزاد شاه اسماعیل دولتنین پایتختی اولان تبریز شهرینده یاشاییر و یارادیردی .

آذربایجاندا موسیقیشناسلغین ترقیسینه ده خصوصی اهمیت ویریلیردی . او زمان حتی شاه اسماعیل آدینـا « شاه خطائی » هواسی یارادیلمشدی و سازدا چالینیردی .

شاه اسماعیلین وقتنده آذربایجان دیلی رسمی دولت دیلی ، ادبیات و دیپلوماتیا دیلی ایدی . آذربایجان دیلینین

---

* حاجی میرزا : فارسنامه ، صحیفه ۱۱۵ ، تهـران ، ۱۸۱۳ نجی ایل .

شاه اسماعیل دورینده مهم بیر دولت دیلی اولماسی نتیجه سینده و اونین تأثیری آلتندا آذربایجانین قونشولغندا اولان ئولکه‌لرین چوخدا بو دیل گنیش بیر صورتده یایلماغا باشلامشدی. بو دورده شرق ئولکه‌لرنین بیرچوخ عالم، شاعر و ادیبلری ئوز اثرلرینی آذربایجان دیلنده یازمشلار.

شاه اسماعیلین وقتنده صفوی دولتنده سیاسی ـ اقتصادی، مدنی حیاتین ترقیسی ایله یاناشی اولاراق بو دولتین بین‌الخلق مقیاسدا اهمیتی آرتیر و یوکسلیردی. صفوی دولتین بیر چوخ آوروپا دولتلری ایله تجارت و دیپلوماتیك علاقه‌سی وار ایدی. آوروپا دولتلری شاه اسماعیلین قدرتلی دولتی ایله نه اینکه حسابلاشیردیلار، حتی تورکیه سلطانلغنین استیلاسینا قارشی اونی ئوزلرینه متفق ایتمکه خالیشیردیلار.

یوخاریداسویله‌نیلنلردن گوروندیگی کیمی صفوی دولتی، شاه اسماعیلین فراستی و مدرك سیاستی، آذربایجان

خلقلرینین سعیی سایه سینده قوتلی بیر دولته چه‌وریلیب دنیا سیاستینده بویوك رول اوینایبردی . صفوی دولتنین یارا دیلماسندا واونین موفقیتلرینده آذربایجان خلقنین یارادیجی دهاسی ، سیاسی قدرتی ، عظمتی ، گوزل دولت قوروجولغی قابلیتی ئوزینی بیر داها پارلاق صورتده گوسترمش اولدی . صفوی دولتی آذربایجانین وایرانین سیاسی ـ مدنی واقتصادی ترقیسینده مهم تاریخی بیر مرحله تشکیل ایدیر .

بانیسی شاه اسماعیل اولان بو دولت خلقمزین ملی شعورینین انتباهندا ، اونین سیاسی بیرلگنین محکملندیرـ یامه‌سینده ، آذربایجان وایرانین استقلالیتنین تأمین‌ایدیلمه سینده گورکملی رول اوینامشدر .

آذربایجانین حرمتلی تاریخچیسی وعالمی عباس‌قلی آقا باکیخانوفین دیدیگی کیمی « دوستلارا ایشیق ساچان دشمنلری یاندیران پارلاق بیر گونش اولان » شاه اسماعیل صفوینین آدی‌وطنپرورلیك ، قهرمانلق ، ایگیتلك ،مدرکلك

وجنگاورلك رمزی کیمی خلقمزین آلاولی قلبنده ومحتشم تاریخنده یاشامش ، یاشاییر و یاشایاجاقدر .

تاریخ علملری نامزدی
ز . ابراهیموف

شاه اسماعیل خطائی نین ادبی یارادیجیلغی

یوردومیزین چوخ عصرلی پارلاق مدنیت تاریخی واردر . میلاددان هله بیر نیچه عصر اولدن باشلایب بو گونه قدر ، اودلاردیاری ، دهالربشیکی آذربایجان ، دنیا تمدننین خزینه سینی قیمتلی اینجیلرله‌زنگینلشدیرن بیرچوخ‌ادیب، عالم ، معمار ، رسام و فیلوسوفلار یتشدیـرمش ، بشریتین اجتماعی وسیاسی تکاملنه اونودولماز خدمتلر گوسترن‌دولت خادملری ، طریقت‌باشچیلاری ، سرکرده‌لروانقلابی‌حرکات رهبرلری بسله‌مشدر .

اوچ مین ایله یاخین اوزون تاریخ بویـونجا یاخین شرقده‌ٲیله مهم بیرسیاسی ، اجتماعی‌ومدنی‌حادثه گوسترمك اولماز که ، اونین قویولوشندا و حلنده آذربایجان خلقنین

بویوك رولی اولماسین . شرقی بتپرستلك نفاقی و باربارلق چرکابندان چیخاریب ایللری ، قبیله‌لری بیرعلوی اعتقاد ، قاباقجیل فلسفه بایراغی آلتندا بیرلشدیرن زردشت ، عرب استیلاچیلاری‌علیهنه مظلوم‌خلقلرین‌مبارزه سینده بایراقدار اولان جوانشیر ، بابك ، شرق‌ـده انسانپرورلك فلسفه سنین ایلك بویوك بانیسی اولان داهی نظامی ، خلقی خرافات و مسکینلیك گردابندان خلاص ایدیب ترقی وسعادت ساحلنه چیخارماق یولندا مرد ومردانه جانیندان کیچن سید عماد-الدین نسیمی و اونلارجا بو کیمی حقیقت عاشقلری بـو تورپاقدا دوغولوب پرورش تاپمشلار .

ملی‌مدنیتمزین ترقیسی‌تاریخنده ، آذربایجان خلقنین قاباقجیل بیر خلق کیمی شرقده گیدن متـرقی حرکاتـدا اشتراکنی‌تأمین ایتمك ایشینده اردبیللی‌شیخ صفینین نوه‌سی شاه اسماعیل خطائینین چوخ مهم رولی اولمشدر .

خطائینین یـاراديجيلغی ، آذربایجـان مدنیتنه ، خصوصیله آذری شعرینین بیللورلاشماسنا و ادبی دیلمزین

چیچکـلـه نیب رواج تاپـماسنا تقدیـره لایـق خدمتـلر گوسترمشدر .

آذربایجان ادبیاتی ، شاه اسماعیل خطائیه قدرچوخ عصرلی پارلاق بیر ترقی یولی کیچمشدی . بو ادبیات ، خلقمزین تمیز و نجیب دویغولارینین ، عالی وطنپرورلك حسلرینین ، لکه قبول ایتمه‌ین ناموس و وجدانینین ، ینیلمز قـدرت و قیرلمازاراده‌سنین ترجمانی اولان « دده قورقود » داستانلارنا مالك ایدی . بو ادبیاتین محتشم کهکشانیندا قطران تبریزی محستی خانم گنجوی ، ملك‌الشعرا ابوالعلا ، خاقانی شیروانی نظامی ، فلکی ، عارف اردبیلی ، سید عمادالدین شیروانی گـو کچایلی حبیبی و اونلارجا باشقا بو کیمـی ایشیقلی اولدوزلار پارلامشدی . خطائینین خدمتلرینین بویو کلکی اوندادر که ، بو اراده‌لی انسان ، عصرلر بویی یارانیب گلن زنگین مدنیتمزی خلقین مالی ایتمك یولندا تاریخی آدیملار آتمشدر .

خطائی ، دیلمزده وادبیاتمزدا اولان یادتأثیرلر علیهنه

قطعی مبارزه آچدی . اولا او ، آذربایجان دیلنی رسمی
دولت دیلی اعلان ایتدی وشاعرلرمزه ئوزآنا دیلنده یازماق
خلقه اوئین باشا دوشدیگی دیل ایله خطاب ایتمك امکانی
ویردی . شاه اسماعیل خطائینین بو امری ، آذربایجانین
بوتون مدنیت استادلاری طرفندن حرارتله آلقشلاندی .
گنج فضولی حکمدارین بو امریندن وجده گلدی ، او ،
باغچامزین شیدا بلبلی ، یقین ایتدی که ، دومانلی سیسلی
قیش گونلری باشا چاتمش ، نوبهاره چه‌وریلمش وطن
باغچاسیندا آچان قیزیل گللر ، بلبلی ترانه‌لر اوخوماغا
چاغریر .

یوردومیزا بو نوبهاری گتیرن شاه اسماعیل خطائی
ایدی . فوق‌العاده یو کسك عقل صاحبی اولان خطائی بیلیردی
که ، ئوز آنا دیلی ، دوغما مدنیتی ، ملی عنعنه‌لری اولمایان
بیر خلق ، نه وطن قدری بیلر ، نه ده أیل قدری . بونا گوره
ده او تکجه دیل ساحه سینده دگل ، دیمك اولار که ،
مدنیتمزین بوتون جهتلرینده حقیقی بیر انقلاب یاراتدی.

اوئین دورینده آذربایجان ادبیاتی ، موسیقیسی ، رساملغی، معمارلغی ، فلسفه ، فقه و ریاضیات سرعتله ترقـی ایتمگه باشلادی .

بیز بورادا بیرمسئله‌نی ده قید ایتمگی لازم بیلیریك که ، آذربایجان خلقینین مدنی ترقیسی ، دولت استقلالیتی سیاسی تکاملی اوغریندا بو قدر تعصبکش و دونمز مبـارز اولان شاه اسماعیل خطائیه ، باشقا خلقلره قارشی عداوت حسی کوکندن یابانجی ایدی . شاه اسماعیلین سراینده چوخلی آذری شاعرلر ، عالملر ، معمارلارونقاشلاراولدیغی کیمی ، فـارس صنعتکارلاری دا بو عدالتـلی و سخـاوتلی حکمدارین سایه سینده فراوان یاشاییردیلار . شاه اسماعیل هیچ بیر خلقی آنا دیلندن ، دوغما مدنـی ارثندن محروم ایتمك سیاسی آپارمیردی . او ، فارسلارین دا ، تورکلرین ده ، عربلرین ده بویوك سوزاستادلارینا حرمت بسله‌ییردی او، آذربایجانلا قونشی وعصرلربویی یاخین مدنی‌رابطه‌سی اولان ایران خلقنین دیلنه ، ادبیاتنا بویوك بیر حرمت‌حسی

ایله یاناشیردی ، فردوسینین ، سعدینین ، حافظین ، خیامین
اثرلرینی سه‌وه سه‌وه اوخویور ، اونلارین اثرلـرینی آل
الوان نقشلرله بزندیریب ئوز خزینه سینده ساخلایردی .
لاکن شاه اسماعیل خطائی چوخ یاخشی بیلیردی که ،فارس
دیلی اونین و خلقنین آنـا دیلی دگلـدر . او ، تکجه بو
دیلدن و بودیلده یازیلان بویوك اثرلردن الهام آلسایدی
سه‌ویب آزادلغی اوغریندا مبارزه آپـاردیغی آذربایجان
خلقنین ینی مدنیتی قوروب ترقی ایتدیره بیلمزدی . او :
آذربـایجان خلقینین یتیرمه‌سی ایـدی . اونین حیاتنین
بوتون مضمونی ، بو خلقه خدمت ایتمکدن عبارت ایدی .
او ، بیر دولت خادمی کیمی ، بیرسر کرده کیمی ، بیرشاعر
کیمی آنجاق و آنجاق بو خلقین حقیقی ملی عنعنه‌لرینه
آرخالانماقلا ترقی ایده بیلردی .

تاسفله قید ایتمك لازم گلیر که ، بیردولت باشچیسی
کیمی ، بیرسر کرده کیمی یاخین شرق تاریخنده شهرتـی
اولان خطائینین ، چوخ استعدادلی وزبردست شاعراولماسینا

دائر بیزیمله قونشی اولان مملکتلرده ، خصوصیله ایراندا
هله لازمنجه دوزگون علمی تدقیقات ایشی آپاریلمامشدر .
بوتون ایران تذکره چیلری و تاریخچیلری خطائینین بویوك
و استعدادلی بیر سیاسی خادم ، صفویلر خاندانینین بانیسی
اولدیغدان اوزون ـ اوزادی بحث آچمشلارسا دا ، اونین
بدیعی یارادیجیلغنا دائر آنجاق بیر ـ ایکی سوز دیمکله
کفایتلنمشلر . بعضی تاریخچی و ادبیاتشناسلارین آذربایجان
دیلنه بلد اولماماسی و یا اهانتله یاناشماسی نتیجه سینده بیله
بیرظاهری تصور میدانه چیخمشدر که، گویا صفویلر سلاله‌سی
زمانی شعر و ادبیات مدهش بیر سقوطه اوغرمشدی ، ایراندا
بیر نفرده اولسا قدرتلی شاعر یتیشمه مشدی . البته بیز بو
عالملردن سوروشا بیلمه ریك که ، اونلار ، نظامی گنجوی
مکتبینین استعدالی مداوملریندن اولان وحشی کرمانینین
واونین کیمی باشقا شاعرلرین قدرتلی صنعتکار اولدیقلارینی
نه اختیار ایله انکار ایدیرلر ؟! بو ادعـا اونلارین شخصی
« ذوقلریندن » آسیلیدر . لاکن یری گلمشکن بیر تاریخی

حقسیزلگی قید ایتملی یك که ، اونلارین بو فکری ایلـه
هیچ بیرزمان راضیلاشماق اولماز ، چونکه اونلارین بوفکر
و ادعالاریندا بیر حقسیزلك و آنلاشیلمازلق واردر .

صفویلرعلم، عرفان، شعرو ادبیات دشمنی اولمامشلار
آذربایجانین ان مشهور طریقت بانیلریندن شیـخ صفینین
نوه‌لری اولان بوحکمدارلارین ئوزلری صوفیلکه، درویشلکه
دائماً حرمت بسله مشلر . صفویلر خاندانینین ان گورکملی
نماینده‌لریندن و قدرتلی قلم صاحبی اولان شاه اسماعیل و
شاه طهماسب صنعتکارلارا بویوك قیمت قویـاراق ، هر بیر
واسطه ایله شعر وادبیاتین ترقیسینه بویوك خدمتلر گوستر
مشلر . اگر بیـز تکجه شاه اسماعیل خطائینین سرایـنده
یوزدن آرتق شاعر ، نقاش ، خطاط و موسیقیچنین مرکز
لشدیگنی قیدایتسك ، یوخاریداحقنده‌دانشدیغمز تاریخچی
عالم وادبیاتشناسلارین صفویلر سلاله‌سینه‌ویردیگی اتهامین
اساسیزلغی و حقسیزلگی تمامیله آشکاره چیخار .

اگربویوك فضولی ئوز « بنك وباده » سینی ، « لیلی

و مجنون » ینی ئولمز غزللرینی ، شاه اسماعیل خطائی ئوز «دهنامه» سینی،«نصیحتنامه»سینی وغزللرینی،قربانی وعاشق عباس دیوارقانلی ئو رایحه‌لی ربابی شعرلرینی فارس دیلنده یازسا ایدیلر، صائب تبریزی کیمی بویوك بیرصنعتکار بوتون یارادیجیلق قوه‌سینی آنجاق فارسجا شعر یازماغا صرف ایتسه ایدی ، بعضی تذکر نویسلر و ادبیاتشناسلار ۱۶ـ۱۷ نجی عصرلرده بویوك شاعرلرین یتیشمه مه سیندن شکایتلنمز و صفوی حکمدارلارینی کمال اهلینی تعقیب ایتمك اتهامی ایله محاکمه‌یه قالخیشمازدیلار .

اگر بیز تکجه شاه اسماعیل خطائینین بیر شاعر کیمی ادبی فعالیتنه نظرسالساق، ۱۶ نجی عصرین اوللرینده یاخین شرقده بویوك بیرصنعتکارین یاشایب یاراتدیغنی چوخ آیدین گوره ریك . تذکره چیلرین و عمومیتله ادبیاتشناسلارین بو گورکملی شاعرمزه اوزون مدت خور باخماسنا رغماً خطائینین ادبی ارثندن اون مین بیته یاخین گوزل، آبدار شعر بیزه قدر گلیب جاتمشدر . شاعرین المزده اولان ادبی ارثی « دهنامه » ، « نصیحتنامه » ، «ربابی

شعرلر دیوانی » وبیرده واحد نسخه سی تورکیه ادیبلریندن کوپریلی زاده‌نین کتابخانه سینده اولان « مناقب الاحرار و بهجته‌الاسرار » اثرلریندن عبارتدر .

خطائی یارادیجیلغندا نظری جلب ایدن مزیتلردن بیری اودرکه ، بو تقدیره لایق صنعتکار بوتون اثرلرینی ساده ، سلیس بیر دیلده یازاراق ، صنعتی داها دا ساده لشدیرمکه ، سلیسلشدیرمکه ، باشقا سوزله دیسك ، کنیش خلق یارادیجیلیغی ارثنه داها آرتق مراجعت ایتمشدر . او عاشقلارمزدن ، ایل شاعرلریندن ئوگرنمکی چوخ سه‌ومشدر . اگر بیز بو صنعتکارین ان بویوك اثری اولان « دهنامه » نی آلساق، آیدین گوره ریك که ، خطائی حکمدار اولدیغی حالدا ، شعری ، صنعتی خلقه مخصوص بیر نعمت بیلمش و کتله‌لرین باشا دوشدیگی بیر دیله یازمشدر :

قیش گیتدی ینه بهار گلدی ،
گل بیتدی ولاله زار گلدی .
قوشلار هاموسی فغانه دوشدی ،

عشق اودی ینه بو جانه دوشدی ،

مصراعلاری ایله باشلایان بو اثری اوخویان هر بیر کس گرك شبهه ایتمه سین که ، خطائینین دیلی ، چوخ‌قدیم مدنیتی ، زنگین ادبیاتـی اولان بویوك بیر خلقین عصرلـر بویو نجـا ایشله‌نن و ایشلندیکجـه صافلاشیب پارلاقلاشان دیلیدر . بیله بیر صاف شعر دیلینی البته اوچ ـ دورد عصر ایچیریسینده یاراتماق اولمازدی . صمیمی خلق شاعرینین :

یاندیم غم اودینا سر بسر من ،

غم همدمی یار گیتدی الدن

مصر اعلارینی بیزیم گونلرده بیله آیری بیر دیل‌و آیری کلمه‌لرین کومکی ایله داها صاف‌وداها ساده وافاده ایتمك ممکن دگلدر . بو ، او دیمکدر کـه ، آذربایجان دیلی خطائی دورینده بیله ترقی ایتمش بدیعی بیردیل‌ایدی نمونه‌سی هله خاقانی شیروانیجه گوردیکیمیز بو دیلـده یازان آذری شاعر تکجه خطائی دگلدی . خطائیدن یوز ایل اول یاشایان نسیمی شیروانینین بو :

یوزینی مندن نهان ایتمك دیلرسن ، ایتمه گل !
گوزلریم یاشین روان ایتمك دیلرسن ، ایتمه گل !
قاشلارین قوسنده مژ گانین خدنگین کیزله دیب ،
ای گوزی مستانه ، قان ایتمك دیلرسن ، ایتمه گل !

ویوزلرجه بوجور ساده ، گوزل مصراعلارینی اوخو-
یارساق ، یقین ایدەریك کـه ، نظامینین ، خاقـانینین ،
مراغه لی اوحدینین ، اردبیللی عارفین و باشقا آذری شاعر
لرینین فارسجا اثرلر یاراتمالارینا سبب بعضی «عالـم» و
«ادبیاتشناسلارین» ادعاایتدیگی کیمی ، آذربایجاندایرلی
ملی دیلین «یوخلیغی» و یا «ابتدائی شکلـده اولماسی»
دگل ، اجتماعی و سیاسی تضییقین آغیرلغی اولمشدر .

خطائینین اساس خدمتلریندن بیری اوندان عبارتدر
که ، او سلفلری اولان آذربایجان آتابکلری ، خصوصیله
آغ قویونلیلار طرفندن بنورەسی قویولان بیر ایشی دوام
ایتدیرەرك ، آذری دیلینه ، یوردومزین علمی ، ادبی وسیاسی
محفللرینده وطنداشلق حقوقی قازاندیرمش و شعرمزی ال

چاتماز ترقی ذروه سینه قالدیران خلق عاشقی داهی صنعتکار فضولیه « اوخو ، بلبلیم، اوخو ! .. » دییه بهـار مژده سی ویرمشدر .

خطائی ، شعری سیاستدن آیری حساب ایتمه مشدر اونین ، صنعتدن بیر تبلیغـات واسطـه سی کیمی استفـاده ایتدیگنه دائر چوخلی یازیلارا تصادف ایدیلیر .

الواق ایستر ایسن قوللق ایله ،
آیاق بیر ـ بیر باسارلار نردبانه .
جهانی آچدی سلطان حیدر اوغلی ،
ایریشدی غازیلر درلو مکانه .

کیمی فخریه سینده و یا اینـکه :

اوچ گون ابیش بودنیانین صفاسی .
صفاسیندن آرتیق اولور جفاسی .
گرچك ارنلرین عشقی ، هواسی
بیری قیرخدر ، قیرخی بیردن سایلیر .
گرچك عاشق منزلنده دوروورسا ،

چراغ کیمی یانوب شمعی اریرسه .
اکسیکلگین کندیسینده بیلیرسه ،
اول عاجز اولسادا ، اردن سابیلیر .

کیمی تبلیغی مصراعلاریندا بیز شاعر حکمدارین خلقه یاخینلاشماق ، خلق قوه لرینی مرکزلشدیـرمك ، ئوزینی تواضعکاربیر دولت خادمی کیمی تانیتماق سعیلرینی گوروریك .

خطائی شعری کتله لری عالی بیر مرام اوغریندا مبارزه یه سفربرایتمشدر . قیزیلباشلار بواستعدادلی شاعرین مصراعلاریندان یـورش و دوگوش نغمـه لری دوزلتمش ، خطائی شعرلرینده کی درین فکر و غایه دن الهام آلاراق ئولوملره اوز ـ اوزه اگلمش و مردلکـله ووروشمشلار . قیزیلباشلار خطائینی تکجه بیر حکمدار ـ سرکرده کیمی دگل ، بیر شاعر ، مرشد ، معنوی استاد کیمی ده سەومش ، اونین آدی ایله دوگوشلره آتیلمش ودعوا زمانی، « مرشدیم پناهیم ، سرووریم شاهیم » سوزلرینی غلبه شعاری ایتمشلر .

خطائی همیشه ئوزینی بیر فدائی ، بیر ایل خادمی کیمی گوسترمش و تواضعکارلغی ایله بویوك نفوذ قازانمشدر لاکن شاعر هر یرده توضعکار دگلدر . او ، هر کسله دانیشماق ایچون خصوصی بیر دیل تاپمـاق قابلیتنه مالك صنعتکاردر . او دوستین قلبنه صمیمی سوزلرله داخل اولماغی ، اونین روحنی اوخشامـاغی باجـاردیغی کیمی ، دشمنینی بدیعی سوزین قهر ایدیجی ضربه سی ایله یاندیرماغی کوله دوندرمکی ده باجایر :

من اول جانباز سربازم ، فلك فوقنده دار دریم ،
نیچه حلاج منصوری یوروتدیم ریسمانیمده .
من اول شهباز کهسارم ، باش اکمم قلهٔ قافه ،
نیچه عنقا کیمی یاورو اوچوردیم آشیانیمده .
همان آل آرخاسی یرده جهانین پادشاهیدر ،
خطائی ، هپ کیچن سردن ، قدم قویان نشانیمده .

شاعر ـ سرکرده ئوز دشمنی سلطان سلیم ایله بو دیلده دانیشیردی . شعر و صنعتین ال چاتماز مزیتلریندن

استفاده ایده رك ، دوست و طرفدارلارینی روحلاندیرماغی
باجاران خطائی بدیعی سوز سلاحی ایلـه دشمنینی ازیب
سارسیتماق ساحه سینده ده بیله بیر مهارته مالك ایدی . بو
نقطهٔ نظردن مراقلی اولان داها بیر مثال گوسترك . عادتاً
شاه اسماعیل ایله سلطان سلیم بیر بیری ایلـه یازیشمش و
اونلارین مکتوبلاری چوخ زمان رجز ، فخریه و بعضاً هده
ضربه خاصیتی داشیمشدر .

بو نیلا بیله خطائی یارادیجیلغنا خالص سیاسی و یا
دینی تبلیغات واسطه سی کیمی قیمت ویرمك بیزجه تمامیله
یانلیش بیر فکردر . اگـر بیز خطائینین « دهنامه » سینی
بیر صنعت اثری کیمی تحلیل ایتسك ، آذربایجان دیلینده
بیزه قدر گلیب چاتان بو ایلك مثنوینین قدرتـلی بیر قلم
صاحبی طرفندن یارادیلمش ئولمز بـدیعی اثر اولـدیغی
گوره ریك . شاعر بو اثرینده ، تماملانمش بدیعی اثرین
قارشیسندا قویولان بوتون طلبلره باجاریق ولیاقتله جواب
ویرمشدر. « دهنامه » ده بیز حقیقی عشق حسلری ایله چیرپنان

بیر قلبین دوکونتیسینی . آرزوواملارینه قووشماق ایچون
هر شییی قوربان ویرمکه ، هر بیر چتینلکه غالب کلمکه
آماده اولان بیر انسانین تلاشنی ، ان دهشتلی فلاکتلر
قارشیسندا ئوزینی ابتیرمه ییب ئوز عشقنه ، ئوز مسلکنه
صادق اولان سارسیلماز بیر عاشقین هم هجراندان قوپان
هیچقیریقلارینی ، هم ده وصالدن دوغان سه وینجنی دینله‌یر
و دویوریق . بو اثرده‌کی عشق او قدر صافدرکه ، شاعر
اونین قارشیسندا دیزچوکیر » عاشقین اراده سینی تقلیده
حاضر اولدیغنی سویله ییر .

« دهنامه » ادبیات تاریخمزده « لیلی و مجنونلار » ،
« خسرو و شیرینلر » ، « ورقا و گلشا » لرله یاناشی دورماق
لیاقتنه مالك گوزل بیر اثردر .

خطائی هر شیدن اول ربابی بیر شاعردر . او ،
گوزللیك مفتونیدر . شاعر طبیعتده گوزل ، روحی اوقشار
نه وارسا هاموسینی سه ویر . او ، بیر عاشقدر . او ، گاه‌ئوز
معشوقه سنین موزون قامتنی ، شهلا گوزلرینی ، قلم

قاشلارینی ، پسته دوداقلارینی وصف ایدیر ، گاه دا اونین فراقی ایله حزین ـ حزین گوزیاشلاری آخیدیر . آنجاق و آنجاق اونی ، عشق الهه سینی دوشونور و اونین ایچون یارادیر :

ای خطائی ، شعرینی اول بار ایستر دینلیه ،
دلربالر گوشینه دردانه خوش کلمك گرك .

اودر که ، بیز خطائی غزللرینده چوخ زمان ، نسلدن نسله یادگار قالان ، کلاسیك شاعرلرمیز طرفندن ترنم ایدیلمش بیر چوخ بدیعی تشبیه لره ، افاده واسطه لرینه و شاعرانه تصویرلره تصادف ایدیرمك :

گرچه گون خوشدر ، ولی رخسارین اوندان یاخشیدر ،
آی دخی تاباندر ، دیدارین اوندان یاخشیدر .
ناقهٔ مشك ختن گرچه معطردر ، ولی ،
ای صنم اول خال عنبر بارین اوندان یاخشیدر .
نقش طاووس ایسته من ، اوندان جمالین یگدرر ،
نطق طوطی دینله من ، گفتارین اوندان یاخشیدر .

مصراعلاریندا شاعر ، طبیعی تشبیه رشته سینده چوخ گوزل نمونه لر یارانمشدر .

شاعر یار ایله وصالنی بیله ویرمشدر . او ، محبوبه سنین فراق دردینی چکمکده ده چوخ حساسدر . داها دوغریسی ، وجدینی مهارتله تصویر ایتدیگی کیمی ، کدر و الملرینی ده فوق‌العاده بیر استعدادلا قلمه آلیر .

رشته در جسمیم منیم ، کیپریکلریم سوزن مثال ،
یایلیغین یادیله دوت بو ناتوان کونلوم مثال .
ناتوان کونلوم دوشر یایلق مثال الدن ـ اله ،
تا مگر لعل لبیندن تاپیلا بو جان وصال .

بیتلری وصال حسرتله باغری قان بیر عاشقین چکدیگی اضطرابلارین ترجمانیدر .

خطائینین اساس الهام منبعی خلق اولمشدر . او خلقی تمیز بیر قلب ایله سه ومش ، مبارزه سینده ده ، یارادیجیلغندا دا خلقه آرخالانمشدر . صفویلر سلطنتنین ایلك بنوره‌داشی آذربایجان خلقنین استقلالیتی و آزادلغی اوغریندا مبارزه

آپاران دوکوشکن قوه‌لرین الی ایله قویو لدیغی کیمی ،
خطائی یارادیجیلغنین بنوره سی ده آذربایجان خلقین چوخ
عصرلی مدنیتی اساسندا قوررولمشدر . خطائینین روحی‌ایله
اُیل روحی بیر ـ بیربله اوقدرسیخ بیر صورتده باغلیدر که ،
اونین بیرچوخ‌دوردلمه‌لرینی‌اُیل باباتیلاریندان‌فرقلندیرمك
چتیندر . مثلا . شاعرین :

خطائی حال چاغندا ،
حق کونول آلچاغندا ،
یوزمین کعبه یاپما قدر ،
بیر کونول آل ، چاغندا .

مربعینی آلیب هر کشین دیلنده ازبر اولان ایـل
باباتیلاری ایله مقایسه ایتسك ، عینی دویغولارین ترجمانی
اولدیغنی کوره ریك ،

خطائی صنعتی ایکی یول ایله ترقی ایتمشدر . بو
یوللارین بیرنجیسی خلق یارادیجیلغی یولیدر . بو یولدا
خطائی ساده دن ساده و هر بیر افاده سینده او قدر سلیسدر

که ، هر کس اونی چوخ آسانلقلا باشا دوشور . او ، تبلیغی اثرلرینده ده ، ربابی اثرلرینده ده بو یولدان چوخ گنیش استفاده ایتمشدر . مثلا :

چیخدیم قیرخلار یایلاسنا .
چاغردیم اوچلر عشقنه .
اوزومی یرلره سورتدیم
یدیلر ، قیرخلا عشقینه .

مصراعلارینداشاعر ـ حکمدار ساده بیر خلق عاشقیدر او، وقتیله خطائی مثال شاعرلر طرفندن دییلیب ، ایل آغزینا دوشمش وعصرلرجه یاشایاراق بیزه قدر گلیب چاتمش شفاهی ادبیاتمزین گوزل بیر نمونه سنین اوخشارینی یاراتمشدر .
محض بونا گوره‌در که ، خلق صنعتنین گور کملی نماینده‌سی حساب اولونان قربانی ئوز معاصری شاه اسماعیل خطائیه اولان صمیمیتنی بیله افاده ایدیر :

مرشد کاملیم ، شیخ اوغلی شاهیم ،
بیر عرضیم وار قوللوغنا شاه ، منیم .

عزیز باشین ایچون اوخی یازیمی ،
آگاه اول حالمدان گاه بگاه منیم .
قربانی دیر : بهار اولوب گللر یاز ،
کوللرده اوزوشر ئوردك ایله قاز .
سریم تولادر ، اوزوم پایندار ،
یوخدر بوندان غیری متاعیم منیم .

بو صمیمیت گوستریر که ، شاه اسماعیل سرایی اطرافنا توپلاشان شاعرلردن یالتاقلق دگل ، صمیمیت ، مداخلق دگل ، حقیقی یارادیجیلیق طلب اولونوردی . بیله بیر مناسب اساسندا خطائی دورینده آذربایجان ادبیاتی ترقی ایتمش و شاعر - حکمدارین عظمتلی صورتی خلق آراسیندا یاخشی آد قازانمش ، عاشقلر اونین شعرلرینه نظیره‌لر یازیب ، خطائی قوشمالارینی سازا ، سوزه سالمش اونین آدینا استاد نامه‌لر ، داستانلار و نغمه‌لر یاراتمشلار .

شاه اسماعیل خطائی ایل ادبیاتی ، عاشق قوشمالاری ایله یاناشی کلاسیك ادبیلریمزین ارثندن ده احترام ومهارتله

استفاده ایدن بیر شاعر اولمشدر . او ، خلقمزین زنگین ادبیات و مدنیت تاریخنی بیلیردی . زردشتلر ، قطرانلار ، خاقانیلر ، نظامیلر ، نسیمیلر طرفندن یارانمش بو قیمتلی مدنیت خزینه سنین آچاری اونین الینده ایدی . او دا بو یولی دوام ایتدیرمکی آرزولاییردی . خطائینین آذربایجان شاعرلریندن خلیلی یه ، حبیبی یه ، نسیمی یه حامدی یه و باشقالارینا نظیره‌لر یازماسنین سری ده بوندادر .

شاه اسماعیل خطائی آذربایجانین کلاسیکلریندن وحروفیلك طریقتنین باشچیسی عماد الدین نسیمینی آتشین بیر قلب ایلـه سه‌ومش ، تکجه یارادیجیلیق ساحه سینده دگل ، مسلك ، عقیده ساحه سینده ده اونی ئوز مرشـدی حساب ایتمش و بو بویوك صنعتکارین اثرلریـنه نظیره‌لر یازمشدر . مثلا نسیمینین :

چون منی روز ازلده ایلدی اول یار مست ،

اول جهتدن گورونیر بو چشمیمه دیار مست .

مطلعلی غزلینه خطائینین یازدیغی ،

سر خوش جام الستم ، تا ابد هشیار مست ،

مست لا یعقل گزرمن شهر ایچینده عار مست

مطلعلی نظیره سی ثبوت ایدیر که ، خطائی آنجاق شکلجه‌دگل ، مضمون جهتدن‌ده نسیمیه‌پیروللك ایتمشدر.او:

ای حق اهلی . سن سنین جسمینده بیت‌اللهی گور ،

هانجاری عزم ایله سن ، لوحنده وجه‌اللهی گور !

مطلعلی غزلی ایله ایسه :

هر نه یه باخدینسا ، اوندا ازلی‌اللهی گور ،

هانجاری کیم عزم قیلسان ، ثم وجه‌اللهی گور .

دییه‌ن نسیمینین حروفیلك رمزلرینی مهارتیله ایشله دیر و اونلاردان بیر اخلاقی تأثیر واسطه سی کیمی استفاده یه چالیشیر . خطائینین نسیمییه و اونین طریقتنه اولان میلی و علاقه سی اولدیقجا محکمدر .

خطائی یارادیجیلغنین اوندان‌سونرا گلن آذربایجان شاعرلری اوزرینده بویوك تأثیری اولمشدر . فضولیدن باشلامش صابره کیمی کلاسیکلرمیز ، قربانیدن ، دیوار

قائلی عباسدن دونمش کوکجه لی علی عسکره کیمی خلق عاشقلرمیز بو بویوك صنعتکارین بدیعی ارثندن ، دیلندن ، اسلوب و افاده واسطه لریندن استفـاده ایتمشلر . هیچ ده تصادفی دگلدر که ، داهی فضولی ، اوزمان بغدادی فتح ایدن مظفر حکمداری‌قیمتلی اثرلریندن بیری اولان « بنك و باده » مثنویسی ایله مکافاتلاندیریب علم و معارف ، شعر وصنعتین بو اراده لی دوستنی : « پادشاه دورانی ، شاهلار باشینی مـی مجلسینده آیاق ایدن قهرمانی ، تختی باشقالارینا باده کیمی حرام اولان حکمداری » ـ

مجلس افروز بزمگاه خلیل

جم ایام : شاه اسماعیل » ی

صمیمی و معنالی مصراعلارلا تعریفله مشدر .

شاه اسماعیل خطائی بوتون اثرلرینی آذربایجانجا یازدیغنا گوره ایران ادبیاتندا اونین نظیره چیلری ، شاگرد لری بلکه ده آزدر . لاکن بویوك حکمدارفارس شاعرلری طرفندن ده بوبوك احترامـلا سه ویلمش و تقدیره لایـق

قوتولمشدر .

شاه اسماعیل خطائینین آذربایجان خلقی ایله ایران خلقی آراسینداکی رابطه نی محکملندیرمك ایشینده فوق العاده بویوك بیر رولی اولمشدر. اساس غایه سی ، مقصدی یوردومزین دولت حاکمیتنی و استقلالیتنی برقرار ایتمك ، ایلمیزه ئوز آنا دیلنده دانیشیب ، یازیش ـ اوخوماق ، صنعتکارلارمیزا ئوزدیللرینده یاراتماق ، ترقی ایتمك امکانی اوغرینداا مبارزه دن عبارت اولان شاه اسماعیل بو مقدس مرامنین اجراسی یولندا باشلادیغی غوغانین کدیشینده ئوز یاردیم الینی قونشومیز اولان ایران خلقنده اوزاتمشدر . شاه اسماعیل خطائی ایرانی دره بگلرین شریندن خلاص ایده رك ، ۸۰۰ ایل سورن ملی فلاکت و بدبختلکدن سونرا بو خلقه ال ـ آیاغنی جمع لشدیرمك و گله جکده مرکزی بیر دولت یاراتماق ایچون لازمی امکانلار وجوده گتیرمشدر . اودرکه ، صفویلرین سلطنت دوره سی ایران تاریخنین ان پارلاق صحیفه لریندن بیری حساب ایدیلیر . بونا گوره ده

قاباقجیل علم آداملارینین « صاحب‌السیف و القلم » دییه مدح ایتدیکلری شاه اسماعیل خطائی هم ایرانلیلار ایچون هم‌ده آذربایجانلیلار ایچون عین درجه‌ده احترام و تقدیره لایق بیر تاریخی سیمادر .

شاه اسماعیل خطائی یارادیجلیغنا اصل قیمت آنجاق بیزیم مملکتده ، سوەت اتفاقندا ویریلیر . بودا قوممونیست پارتیاسی ، حکومتمز و شخصاً داهی ستالین طرفندن هر بیر خلقین مدنی ارثیـنه اولان مناسباتـدان و قایغـودان ایره‌لی گلیر .

سوەت آذربایجانیندا خطائینین ادبـی ارثی چوخ یوکسک قیمتلندیلیر . اونا ملی وقارمیزی یـو کسلدن بیر سرکرده کیمی ، دیلمیزی ، ادبیات ومدنیتمیزی‌رونقلندیرن ترقی ایتدیرن بیراجتماعی ، مدنی خادم کیمی ، ئولمز اثرلر مؤلفی بیر شاعر کیمی سونسیز احترام و محبت بسله‌نیر . اونین اثرلـری نشر ایدیلیر ، بو نـادر دولت باشچیسی و استعدادلی شاعر حقنده علمی ـ ادبی اثرلر یازیلیر ، اونـا

چوخ زنگین ملی مدنیت و ادبیاتمیز تاریخنده گور کملی یر ویریلیر .

فیلولوژی علملر نامزدی
ح . آراسلی

غزللر

جان و دلمی قویموشام یولوندا ، من ای دلربا ، *
تاکه اویخودا گورر من سن تکی بیر مه لقا .

تاکه عشقینین بلاسی جانمه کار ایلدی ،
ای طبیبیم ، بیلمه‌زم کیم وارمی بو درده دوا .

دانهٔ خالینه تاکیم مرغ جان قیلدی هوس ،
دام زلفین حلقه سینه اولدی‌جانیم مبتلا .

ای مروت معدنی ، مندن کرم قیلما دریغ ،
قنبرینم من سنین جانا ، بعشق مرتضی .

ئوزگه عاشقلر اگر چه دل ویرور دلدارینه ،
بو خطائی خسته ، گور ، یولیندا جان قیلدی فدا .

* شاه‌اسماعیل‌خطائی دیوانینین لوندوندا بریتانیا موزه‌سینده اولان نسخه‌سی ایله اردبیلده یـازیلمش ایکینجی نسخه سی‌نظامی آدینا آذربایجان ادبیات دانشکده سینین باش علمی ایشچیسی حمید آراسلی طرفیندن مقایسه ایدیلمشدر .

همین چاپ ایتدیگیمیز غزللر بو مقایسه‌دن سونرا ایلك دفعـه چاپ اولونور .

ای کونول ، صد قیله هر کیم شآهله یولداش اولا ،
یوزگرگ دوندرمه‌یه هر نیجه کیم یول داش اولا .

یولی گرداش اولا ، گریای اولا ، گر اوخ و قلنج ،
مرشدیندن دونه نین معنی ده اسمی لاش اولا .

قول گرک بیلدیره ئوز دوغریلغین حق یولینا ،
اعتقاددان ایرمه یه گر بای و گر قلاش اولا .

ای کونول ، جهد ایله گیل دوغری اولا گور شاهه سن
عاقبت قلبی چیخار هر کیمسه کیم قلماش اولا .

ای خطائی ، صدقله بو شاه آیاغینه گلن
عاقبت بیر گون گمانسیز خلق ایچینده باش اولا .

ای بنده که ، جهاندا پناهین‌اله اولا ،
کمتر قولین مقامی سنین پادشاه اولا .

عاشق او درکه ، معنی اگر اولا سوزینه ،
قانلو یاشینه چهرهٔ زردی‌گواه اولا .

محرابی واردی زاهدین ، اماکه عاشقه
معشوقه‌نین آیاغی ئوزی قبله‌گاه اولا .

بد خواهیم‌اولسا جمله جهان ، چکمزم ملال ،
چون اول صنم منیمله اگر نیکخواه اولا .

باشدان آیاغه بو خطائی‌دن خطالو در
زاهد ، خاچان‌که خوبلاری سومك‌ کناه اولا .

حسن و رخسارین‌که ، اولدی جان و دل حیران اونا ،
وعدهٔ دور قمرنی تاپشورور دوران اونا .

چون سنین حسنین مثالی یوسف‌کنعانیدر ،
یوزونی هر کیم‌که گورمز ، یوخدورور ایمان اونا .

آتش عشقینده ، ای خونخواره گوزلی دلیریم،
نیجه‌یانمشدر بو باغریم ، یوخدورور درمان‌اونا .

گل یناغین ، دلبرا ، بس تازه در هر بیر زمان ،
قانلی یاشیمدان توکر هر دم‌گوزوم باران اونا .

ظلمت زلفینده‌کونلی بو خطائی خسته‌نین
خضره بنزر کیم گورونمه‌ز چشمهٔ حیوان اونا .

ذره‌یم مهرینده دائم ، ای جمالی آفتاب !
ابری یوزیندن‌گوتورگیل ، دوتما گیل بندن نقاب .

دور ، دیدیم، یارین کوییندن، ای رقیپ رو سیاه ،
خسته بلبل وار ایکن ، نیلر گلستاندا غراب ؟

ای‌گوزی نرکس ، یوزی‌گل قامتی سر و روان ،
تا که سندن آیری دوشدیم ، خسته‌یم ، حالیم خراب .

جنت وصلیندن ، ای جانیم ، منی دور أیلمه ؛
کیم فراقین آتشیندن چکمیشم دائم عذاب .

بو خطائی حقنه دائم دو توبدر چوخ امید ،
عاقبت رحم ایلر اونا ساعت یوم‌الحساب .

سر خوش جام ألستم ، تا ابد هشیار مست ،
مست و لایعقل گزرمن شهر ایچینده عار مست .

سور دو لار مندن که : نیچون بیدل اولدون ؟ من دیدیم :
اول سببدن بیدل اولدوم دلبر و دلدار مست .

هر قامیشدان شکر اولماز ، هر تیکندن تازه گل ،
هر کییکین گو به گیندن نافهٔ تا تار مست .

آدمی اولدر که ، اوندا حسن و خلق و لطف اولا ،
آدمی دیمه اونی کیم جبهٔ و دستار مست .

دائما ایستر خطائی شاه جمالین گورمگه ،
شول گدای عالی همت ، طالب دیدار مست .

بو عالم حسنینه حیراندر ، ای دوست !
سنه بو غنچه لب خنداندر ، ای دوست !

من اول یعقوب نسبت زار بولدیم ،
جمالین یوسف کنعاندر ای دوست !

هلال قاشنی تا گوردی چشمیم ،
بو جانیم عیدنه قرباندار ، ای دوست !

سنه نرکس تکی واله اولان من ،
که حسنین صورت رحماندر ، ای دوست !

جمالین صحفه سینده خط و خالین
یوزینده آیت قرآندر ، ای دوست !

سنین عشقین وجودیم شهری ایچره
بو کونلوم تختینه سلطاندر ، ای دوست !

خطائی یه دیمشسن ، جور ایدیم چوخ ؛
نیه لطف و نیه احساندر ، ای دوست ! ؟

دلبرا دردیمه درمان سندن ئوزگه کیمسه یوخ ،
هم دخی کونلومده ایمان سندن ئوزگه کیمسه یوخ .

هجر ایوینده من کیمینله همدم اولوم ، ای صنم ،
کونلومین شهرینده مهمان سندن ئوزگه کیمسه یوخ .

خضر تك ظلمتده قالدیم ، بیر مدد یل تانریچون ،
تشنه ایچون آب حیوان سندن ئوزگه کیمسه یوخ .

هر نه کیم حکم أیلسن ، أیله منه ای عشق‌یار ،
کوبلومین تختینده سلطان سندن ئوزگه کیمسه یوخ .

بو خطائی خسته‌نین ویر گیل مرادین ، یا اله ،
کیم منه لطف ایله احسان سندن ئوزگه کیمسه یوخ .

اول پری‌کیم بو جهاندا حسنینین همتاسی یوخ ،
سرو و رعنانین خرامان قدی تك بالاسی یوخ .

گیجه گوندوز من اونین هجرینده یانماقدر ایشیم ،
نیله‌ییم کیم ، اول مهین مندن یانا پرواسی یوخ .

او گمه ای زاهد ، منه رضوان و جنت باغینی ،
کیم اونین یارین یوزی بیر تك گل حمراسی یوخ .

قیلما ، ای زاهد منه ، زلفین سورسن ، ئوزگه طعن ؛
خانسی عاشقدر کیم اوندان باشدا بیر سوداسی یوخ ؟

گرچه چوخدر دنیادا عشاقی اول ماهین ، ولی
بو خطائی خسته تك بیر عاشق شیداسی یوخ .

تا که دوشدیم هجرینه ،کونلوم فغانه باشلار ؛
گلدی آهیمدن منیم فریاده داغلار ، داشلار .

حسنینی یاد ایلسه‌م ، ای سرو بویلو دلبریم ،
فرقتیندن چشمه یك آخارگوزومدن یاشلار .

مهر روین سر بسر سحریله دوتدی عالمی ،
فتنه و غوغانی باشلار اول گوز ایله قاشلار .

عشقه دل ویردین دییوب جور ایتمه ، ای زاهد ، منه ،
جان ویرر معشوقه دائم عاشق قلاشلار .

ناصحا ، عیب أیلمه مسکین خطائی شعرینه ،
چون حقه معلومدر کونلینده سر فاشلار .

ای صبا، من عاشق دلخسته‌دن اول یاره وار ،
بلبل زارین دیلیندن گلشن و گلزاره‌وار .

سویله گیل اول ترك مسته نیجه تیرانداز ایمش ،
کیم منیم باغریمدا اوندان صد هزاران یاره وار .

اول زماندان برلو کیم گیتمشدر اول شیرین زبان ،
طوطی تك تلخ اولدی آغزیم لعل شکر باره وار .

خسته حال اولدیم فراق و درد هجریندن اونین ،
لبلری درده طبیب وگوزلری بیماره وار .

ای خطائی ، چون سنه حق فضلیدر غمخوار اولان ،
غم یمه درد و بلادن ، دور ، پری غمخواره وار .

خار دولدی یوره گیم هجرینده ، ای گل یوزلی یار ،
یار باغریم آراسین ، گورکیم نیچه خار اوندا وار .

وار جانیمدا منیم هجران دل سوزان دوست ،
دوست و دشمن خاموسی آغلار منیمچون زار ـ زار .

زار ـ زار آغلار چو بلبل گل یوزیبچون مرغ جان ،
جانه یتورمش منی جور ایله دور روزگار .

روزگاریم تیره در سنسیز ، أیا آرام جان ،
جان نیچون آرام دوتسون ، حددن ئوتدی انتظار ؟

انتظارم وعدهٔ وصلین یولیندا هر زمان ،
هر زمان دیوانه تك داغلاره دوشدوم بیقرار .

بیقرار اولدوم ساچین تك رخلریندن آیری من ،
من نچون آرام ایدیم سنسیز که اولدیم دلفکار .

دلفکار اولدی خطائی فرقتیندن روز و شب ،
روز و شب و صلین خیالی جاندا قالدی یادگار .

تعالا شانه اکبر ، بو نه حسن دل آرادر ،
جمالین حوریدن یگرك، بویین طوبادن اعلادر

گوزیم یوزین گورریم‌دائم، زهی ناظر،زهی‌منظور،
معنبر کاکلین، جانا، عجب آشفته شیدادر.

اگر جور و جفا قیلسان و گر مهر و وفا قیلسان،
یولوندا دونمگیم یوخدر، خدا دانا و بینادر.

خجسته قامتین گوردیم سنین ، ای خسرو خوبان ،
بلادن دل خلاص اولماز ، عجب همتلی بالادر .

خطائی خسته یه ویر گیل مرادین حسبت لله
که خاك آستانیندا ایشی دائم تمنادر .

کونول تاکیم غمینله آشنادر ،
قرار و صبردن مطلق جدادر .

کونول پند آلمادی ، سودی یوزینی ،
اونا بو درد و محنتلر جزادر .

گل ای همدم ، حذر قیل ، عشقه دوشمه ،
بلادر ، خوبلاری سومك ، بلادر !

نولا عاشقلری‌ئولدورسن ، ای دوست،
لبین بیر بوسه سی یوز خونبهادر .

کونول بیر یاره ویرمشدر خطائی
اپشیگینده سلاطینلر گدادر .

دلبرا ، بو غملی کونلوم شاد قیلسان ، وقتی در ،
بو یخیلمیش کونلومی آباد قیلسان ، وقتی در .

خیلی مدتدر که کونلوم عشق ایله ویرانه در ،
ایمدی اول ویرانه نی آباد قیلسان ، وقتی در .

ای شه لطف وکرم بیر گز ایشیت فریادیمی
بند ایچیندن بنده نی آزاد قیلسان ، وقتی در .

فرقتین دورینده چکدیم محنت و جور و جفا ،
ایمدی وصلین یولونا ارشاد قیلسان ، وقتی در .

چونکه درد عشقنی اولماز نهان ایتمك اونین ،
ای خطائی ، دردیله فریاد قیلسان ، وقتی در .

دلبرا ، بو دردیمه درمان ایدرسن ، وقتی در ،
بو فقیره لطف ایله احسان ایدرسن ، وقتی در .

نوبهار اولدی ،گوزیم ایستر جمالین گورمگه ،
عزم ایدوب گلشن ساری سیران ایدرسن ، وقتی در :

چوخ زماندر غنچه تك باغرمنی پرخون ایلدین ،
لبلرینی گل تکی خندان ایدرسن ، وقتی در .

غربت هجران فراقین چکمیشم ، ای بیوفا ،
وصلینی بو کونلومه مهمان ایدرسن ، وقتی در .

خیلی دمدر کیم خطائی ظلمت هجران چکر ،
لبلرینی چشمهٔ حیوان ایدرسن ، وقتی در .

بیزیم اول مه لقا ، جانا ، نه میز در ؟
مگر اول جان د گل ، جانا نه میز در ؟

یانیر من عشق رویین حسرتیندن ،
دیمزسن :ـ اول بیزیم پروانه میزدر .

فراقندن نه فکریم واردر ، ای دوست ،
وصالین هر گیجه مهمانه میزدر .

سر زلفین ایچینده دانه خالین ،
بیز اول قوشوز که دام دانه میز در .

گوزین سرمست و بویندر صراحی ،
سوزین نقل و لبین پیمانه میزدر .

گولنده ، دیشلرین آغزیندا ، ای جان ،
صدف ایچینده کی دردانه میز در .

خطائی دیدی :ـ کیمدر بنده نیز ده ؟
دیدی :ـ بیر عاشق دیوانه میز در .

وجودینی بو کونلوم جان دیمشدر ،
لبینی لعل ابله مرجان دیمشدر .

ساچین رنگین شب قدر اوخویانلار
یوزین نورین مهٔ تابان دیمشدر .

بو کونلوم عشقینی ، ای غمگساریم ،
وجودیم شهرینه سلطان دیمشدر .

ایکی گوزیم یاشی هردم یوزومه
بیرین نیل و بیرین عمان دیمشدر .

آیاغین توزینا ، ای نور رحمان ،
خطائی جانینی قربان دیمشدر .

منیم یولومدا یکتالرگرکدر ،
دینی ، ایمانی یغمالرگرکدر .

منیم تک گوهری نادان نه بیلسین ،
منی بیلمگه دانالرگرکدر .

نه بیلسین منی هر بیر باش وگوزلر ،
کونول گوزینده بینالرگرکدر .

من اولمان دگمه فکر اولا میسر ،
منه بیر اینچه سودالر گرکدر .

منم سلطان خطائی ، حیدر اوغلی ،
منیم یولومدا غوغالرگرکدر .

دوزلفیندن منه بیر موگر کدر ،
سنین وصلیندن آنجاق ، بو گر کدر .

کونولدن گیتمز اول چشمین خیالی ،
بلی ، مجنونلارا آهو گر کدر .

جفا و جورینیزدن اینجیمز دل ،
که ، خوبلار دائماً بد خو گر کدر .

گوزوم یاشین توکر من اونین ایچون ،
بلی ، سرو آیاغیندا سو گر کدر .

خطائی ، سوزلرین سمعینده ساخلا ،
که خوبلار گوشینه لؤلؤ گر کدر .

ایشیم عشقینده فریاد ایلمکدر ،
وصالین وعده سین یاد ایلمکدر .

بو کونلوم ورزیشی هر دم غمیندن
فغان و آهی بنیاد ایلمکدر .

خراب ایتمك دیلر عشقبن بو کونلی ،
پس اول ویرانی آباد ایلمکدر .

ویررمی غم دیله عشقین امیدین ،
بو رسمیله اونی شاد ایلمکدر .

خطائی قوللوغین مقبول قیلسان ،
بوگون یوز بنده آزاد ایلمکدر .

بومشربه پرصفای جاندر ،
قرابهٔ دین اونا مکاندر .

ایچی دولیدر زآب حیوان ،
عالمده نشانی بینشاندر .

جان و دلینی بیلیر تمامست ،
پس سانما اونی که بیزباندر .

دوری یوزیوین چو مه مدور ،
سرپوشی چوشکل آسماندر .

وصفینده اونین خطائی حیران ،
گر صنعت ایسه ، بودر هماندر .

تا منیم کونلومده ، جانا، حسرت جانانه در ؛
حق بیلیر کیم آغلاماقدان گوزلریم پیمانه در .

عارضین گلشندورور ، جانیم اونا بلبل کیمی ،
رخلرین چون شمعدر ، کونلو اونا پروانه در .

من سنه هر دم دعالار قیلیرام ای بی‌وفا ،
ای صنم ، نیچون سنین هر دمده قصدین جانه در .

گرچه ظلمتدر ساچین ، یوزین اونا خورشید وار ،
لبلرین طعمی نه نسبت چشمهٔ حیرانه در .

نولا عشقینده سنین گر ایسته‌سم درد و الم ،
نیله سون بو خسته کونلوم دردیله همخانه در .

باغچا ایچینده گل احمر نه نسبت وجهینه ،
رخلرین قاتیندا ، ای‌جان ، لالهٔ حمرا نه‌در ؟

بوخطائی باشدان آیاغا أزیلمش در تمام ،
نیشه کیم اول زولفینه محرم همیشه شانه در .

شها ، اول زلف مشکینین نه زیبا چین پر چیندر ،
که ، بیر تاری اول زلفین بهای چین و ماچیندر .

خطیندر آیت رحمان که حقدن نازل اولموشدر ،
اونا دیرلر که بو سنبل سواد ناقهٔ چیندر .

تو کندی یوسف ایامی سنین دوران حسنینده ،
خبر ویر خوبلار ایچینده یالاندر بو خبر ، چیندر ؟

شکاری آشکار ایلر ، گورین بو باز شهبازی ،
کونوللر صیدینه یارین گوزی شاهانه لاچیندر .

گل سیراب حسنینده به نسب اول سیاه خالین
بو رعنا بچهٔ هندو گلستان ایچره گلچیندر .

خطائی تا اونی گوردی ، ئوزوندن اُل یودی کلی
اونین چنگال و چنگینده شکار اولموش گوگرچیندر .

تاكه اول زولفين نقابى مأهتاب اوستونده در ،
بيربولوت نسبتلى دركيم آفتاب اوستونده در .

گون تكى حسنين جهاندا ظاهر اولموشدر ، ولى
بو عجب كيم بنده دن دائم حجاب استونده در .

عشقنيزكيم بولدى بو ويرانه كونلوم مسكنى ،
گنجه بنزركيم يرى دائم خراب اوستونده در .

زاهد گمراهى گور ، ديواره ايلر سجده نى ،
او كنهكار ايله سانوركيم ثواب اوستونده در .

بو خطائى نين ديلينده عشق دلسوزين سنين
اودا بنزركيم هميشه دل كباب اوستونده در .

عارضین کیم اول رخ برنور تاب اوستونده در ،
سویه بنزر کیم همیشه آفتاب اوستونده در .

حق بیلیر کیم رخلرین شانینده اولموشدر نزول
آیت مصحف که اوراق کتاب اوستونده در .

عالمین روشنلیگی گرچه گونشدندر ، ولی ،
پرتو مهر جمالین ماهتاب اوستونده در .

مهر عشقین نقدینه ویرانه کونلومدر مقام ،
کیم ، بلی گنجین یری دائم خراب اوستونده در .

آیاغین تورپاغیدر حق اهلنین باشینا تاج ،
جسمی دائم بو خطائی نین تراب اوستونده در .

دلبرا ، عشق رخین دائم بوجاق اوستونده در ،
بیر گله نسبت در اول کیم ، گلستان اوستونده در .

شول منور چهره‌نین قاتیندا کمتر ذره در ،
گرچه خورشیدین مقامی آسمان اوستونده در .

عشقینه صید اولالی ، هردم بوجانیم قصدینه
قاش وگوزین ، دلبرا ، تیروکمان اوستونده در

گرچه دیرلر ماه تابان نور آلور خورشید دن ،
نورحسنین آفتابی کن فکان اوسنونده در .

دولت وصلین دیلر مسکین خطائی هر زمان ،
خاك پایین تك مقامی آسمان اوستونده در .

کونول بیر یاری سودی که ، پریدر ،
جهان ایچره ، گوزللر سروریدر .

بویی باغ ایچره سرو نازه بنزر ،
یاناغی همچو ورد حمریدر .

یوزیدر نسبت خورشید تابان ،
فلکده ماه اونینچون مشتریدر .

یوزی صحن گلستان ایچره گلدر ،
ساچینین بویی مشك عنبر در .

کیم اونیں وصلنه بیردم ایریشسه ،
جمیع ملك عالمدن بریدر .

ساچینین رنگی درچون لیلت القدر
جمالی نور شمع خاوریدر .

أزلدن اونی سودم جان و دلدن ،
ساغینماسون که عشقیم سرسریدر .

باخوب حسنینه حیراندر بو عالم ،
خطائی خسته نین اول دلبریدر .

نوجوان اول پیر ایکن ، دوران که جانان دوریدر ،
شاد اول أی خسته کونول کیم ، درده درمان دوریدر .
ظلمت هجرانه سویله حکمینی ترك ایلسون ،
بیر گونش دوغدی آراده ، ماه تابان دوریدر .
لال اوتورما ، سویله ای جان مرغی ، گلدی نوبهار ،
گیتدی قیش دوری آرادان ، اوش گلستان دوریدر .
عمر ایچون چکمه جفا ، دل ، نوش قیل ماءالحیات
دلبرین شیرین لبیندن ، آب حیوان دوریدر .
عاشقه مهر ایتدی دلبر ، قالمادی جور رقیب ،
کفر آرالیقدان آریندی ، ایمدی ایمان دوریدر .
نا امید اولما جهاندا . ای گدای بی نوا ،
درگهٔ سلطانه گل کیم ، لطف و احسان دوریدر .
گزمگیل عالمده سرگردان ، کونول ، پروانه تك ،
خوش منور در جهان ، شمع شبستان دوریدر .
محنت دنیادن ، ای دل ، فارغ اول ، سور گیل مراد ،
خرم اول ، غم چکمه گیل ، کیم ظلل سبحان دوریدر .
دود آهیندر ، خطائی . گو گده بولوتلار سنین ،
دورمایوب توك گوز یاشین کیم ، ابز باران دوریدر .

ای پری حسنین سنین جان جهاندان یاخشیدر ،
بلکه آنجاق جان د گل ، جان و جهاندان یاخشیدر .
گرچه یعقوبی ضعیف ایتدی فراقی یوسفین ،
ضعف ایچینده اول دخی من ناتواندان یاخشیدر .
ثو گمه یین ماه فلکنین پرتورخسارینی ،
اول پرینین حسنی ماه آسماندان یاخشیدر .
عاشقی ویرانه دن منع ایتمه ، ای عقل اهلی . کیم
خسته دل مجنونه صحرا خان و ماندان یاخشیدر .
بو خطائی جو کناریندا نه باخسین سروه، کیم
قد دلجویی اونین سرو رواندان یاخشیدر .

گرچه گون خوشدر ، ولی رخسارین اوندان یاخشیدر.
آی دخی تابان دورور ، دیدارین اوندان یاخشیدر .
ناقهٔ مشك ختن گرچه معطردر ، ولی ،
ای صنم ، اول خال عنبر بارین اوندان یاخشیدر .
نقش طاووس ایسته من ، اوندان جمالین یك دورور ؛
نطق طوطی دینله من ، گفتارین اوندان یاخشیدر .
ایسته من فردوس باغینین گل خوشبوسینی ،
دنیا باغینده گل رخسارین اوندان باخشیدر .
بو خطائی قاتینا تا قیلدیلار تعریف مشك ،
چین بچین اول زلف مشکین بارین اوندان یاخشیدر .

جانا ، غمیندن گوزلریمه سو گلور ـ گیدر ؛
سیل اولدی داشدی ایمدی بهر سو گلور ـ گیدر .

وصلیندن‌اولمازایسه یوزین گورمگبن مدام
کویندن ، ای صنم ، منه بیر بو گلور ـ گیدر .

بیخواب قالدی کوکبه نسبت بو گوزلریم ،
هر گیجه ئوز گه گوزلره‌اویخو گلور ـ گیدر .

تا گورمدی سنی گوزوم ، ای سرو بویلی یار ،
سنسیز همیشه گوزلریمه سو گلور ـ گیدر .

مسکین خطائی گورمدی چشمین تکی سنین
صحرا ایچینده مونجاکه آهو گلور ـ گیدر .

ماهی گوردوم که یوزدن اول نقاب آلمش گیدر ،
پرتو نوریندن اونین آفتاب آلمش گیدر .

دور حسنینده اونین ، ای چشمیم ، اویما گیل ،
کیم شب زلفیندن اونین روز خواب آلمش گیدر .

دلبریم جام شراب ایچمش ، ایشیتدیم ، نقل ایچون
عاشق دلخسته باغریندان کباب آلمش گیدر .

اول پری گیدنده عالم نیجه حیران اولماسین ؟
زهر چشم و عشوه و ناز و عتاب آلمش گیدر .

اول صنم رعنا گیدیر اوسته چکمش دامنین ،
بو خطائی خسته اول یردن تراب آلمش گیدر .

أی فلك ، دورینده نیچون اول نگار الدن‌گیدر ؟
قانیم ایله أللرین قیلمیش نگار الدن گیدر .

دون دیدی زاهد منه : نیچون کونول ویردین اونا ؟
نیله ییم‌گوگج یوزین چون اختیار الدن‌گیدر .

بلبلا ،گل دوریدر ، أفغان ایدر جوخ مرغزار ؛
ناله قیل ، اوتورما ، وقت مرغزار الدن گیدر .

ای‌کونول هجرانیله عمرین گیدرسه ، غم ییمه ،
نیلرم عمر عزیزی چونکه یار الدن‌گیدر .

ای خطائی ، چونکه یارین ایلدی عزم سفر ،
روز و شب آه ایت‌که یار غمکسار الدنِ‌گیدر .

دلبرا ، دردین جانیمدا بیر دوا نسبتلیدر ،
هر جفا گلسه منه سندن ، وفا نسبتلیدر .

بو جراحت جسمیمه اوخی گلنده اون ویریر
اول منه « اهلا و سهلا ، مرحبا » نسبتلیدر .

گر منه نفرین ایدر دشمن ، من اوندان غم ییمه ن ،
کیم منافقدن گلن قارغیش دعا نسبتلیدر .

آب چشمیمدن خیالین هرزمان اکسیلمه سین ،
کیم اونین عکسی گوزومه توتیا نسبتلیدر .

عشقیله لاف ایتمه ای مسکین خطائی ، ابسم اول ،
کیم ، بو منزلده سلاطینلر گدا نسبتلیدر .

دلبرا ، دلده سنین مهر رخین جان کیمیدر ،
شربت لعل لبین دردیمه درمان کیمیدر .

باغ حسنینده بویین سرو خرامان دیدیلر ،
ظلمت ایچینده لبین چشمهٔ حیوان کیمیدر .

تا که سندن دوشه‌لی آیرو ، ایا روح روان ،
گوزومین یاشی منیم قطرهٔ باران کیمیدر .

روی موبین گوره لی فرقت و هجرینده نه غم ،
زولف و رویین ، صنما ، شمع شبستان کیمیدر .

بو خطائی دوشه‌لی صحبت وصلیندن ایراغ ،
باغری بریان کیمیدر ، گوزلری گریان کیمیدر .

دلبرا ، عشقین سنین جسمیمده جانیم جانیدر ،
وصل رخسارین خیالی کونلومین مهمانیدر .

فرقتین دورینده ، دلبر ، خسته جانیم اولدی زار ،
شربت لعل لبیندن دردیمین.درمانیدر .

مهر و قهریندن اونین ، آشفته کونلو ، غم ییمه ،
کیم منه جور و جفا سن لطفیله احسانیدر .

زاهدا، ویرمه نصیحت ـ عشقی ترك ایتگیل ، ـ دییه ،
عاشقین ، الله بیلیر کیم ، سو گیسی رحمانیدر .

ای خطائی ، جور و قهریندن جهانین اینجیمه ،
هر نه کیم بنده یولینا گلسه ، حق فرمانیدر .

اول صنم که گیجه گوندوز جان اونین حیرانیدر ،
عقل و فهم اوندان بری عشقیله سرگردانیدر .

دلبریم ، یاریم ، عزیزیم ، غمکساریم ، مونسیم ،
جان شکاریم ، سوگی یاریم ، جانمین جانانیدر .

دون صبا گلدی منه خوش ـ خوش معنبر بوییله ،
غالبا اول مه لقانین زلف مشك افشانیدر .

ای کونول ، هجران غمیندن چوخ شکایت قیلما، کیم ،
عاشقه جور و جفاسی لطف ایله احسانیدر .

بوخطائی شعرینه طعن ایتمهٔ ای ناکس حسود ؛
جمله عشاق اهلینه همدم اونین دیوانیدر .

ایا ،گل یوزلی ، چهره ن آیه بنزر ،
بویین بیر سرو خوش بالایه بنزر .

خدنك جان فدادر غمزه ن ، ای دوست ،
قاشین ، اوسته قورولمش یایه بنزر .

جهاندا بلبل اولسام من ، عجبمی ،
سنین یوزین گل حمرایه بنزر .

یوزین شوقیله لعلین حسرتیندن
گوزیم یاشی بهرسو چایه بنزر .

ملایك صورتین گر حسنی خوبدر ،
یوزین اوندان دخی زیبایه بنزر .

صفاتین اوخوسا گلشنده بلبل ،
کونول فریادی چنك و نایه بنزر .

خطائی دلبریندر حور و رضوان ،
اوتاغی جنت‌الماوایه بنزر .

گوره لی اول زلفینی ، باشیما یوز سودا دوشر ،
رخلرین ماننده آنجاق بیر گل رعنا دوشر .

ای کونول ، عقل اهلی ایسه ن ، سومه خوبلار یوزینی ،
خوبلارین دردینه آنجاق بو دل شیدا دوشر .

ای صنم ، خوبلار ایچینده سن دوشوبسن سرفراز ،
ایله کیم باغ ایچره رعنا سرو خوش بالا دوشر .

حیف اولار چشمینی ، جانا ، نرکسه نسبت قیلام ،
خانسی نرکس گوزلرین تك مست و هم شهلا دوشر ؟

نیجه اولماسین خطائی عشقیله دیوانه کیم ،
کونلومه هردم سنین تك بیر ملك سیما دوشر .

دلبرا ، هجرین یاراسینا لبین مرهم دوشر ،
اول دیشین اینجیسی تك دریاده هم درکم دوشر .

من سنیله ، دلبرا ، بیر عهد و پیمان ایلسه م ،
مدعیلرنین ایچینه دمبدم ماتم دوشر .

سرو گللر یوزونی تا گورسه ، ای خوب ختن ،
اونلارین کونلونه هم ، قیغو گیدر ، خرم دوشر .

عالمی گزدیم تمامت گورمدیم حسنین کیمی ،
دنیانی گزسن ، خامو حسنیله سن تك کم دوشر .

بو خطائی نین کلامین ایشیدرسه هر زمان ،
اول ختنله چین أیلینده دمبدم مرهم دوشر .

رخلرین مصحف ، نگارا ، قاشلارین محرابلر ،
باخدیم ، اول یوزدن منه فتح اولدی مونجا بابلر .

ذره ایکن گون کیمی عالمده مشهور اولموشام ،
تا منه دوشدی سنین مهر رخندن تابلر .

تا سنین زلف و رخینی گورمیشم هر صبح و شام ،
گیجه گوندوز گریه دن گلمز گوزومه خوابلر .

گر سنین یوزین دگل ءاشقلر ایچون قبله گاه ،
بس نه دن بولدی هلال قاشلارین محربلر .

چین زولفین بندینه دوشدی خطائی خسته دل ،
شربت لعلین در اونا قند ایله عنابلر .

بتپرست اولدی کونول بتخانه‌لر کنجینده در .
من بیلیر من بو دل شیدا نه‌لر کنجینده در .

گنج عشقین چون وجودیم شهرینی قیلدی خراب ،
نیشه کیم گنجین یری ویرانه‌لر کنجینده در .

یوسف کنعانی سالمشدر زنخدان چاهینه ،
زلفینه باغلی نیچه دیوانه‌لر کنجینده در .

جسمینی ترك ایتدی دل ،کوینده دوتمشدر مقام ،
کیم که جان ترکین قیلور ، جانانه لر کنجینده در .

نرکس مست خمارین قانیمی ایچمکلیگه
قاشلاری محراب اونین ، مستانه‌لر کنجینده در .

زاهدا ، دردین : ـ خطائی رخت و دستارین خانی ؟
ـ قویمیشام میچون گیرو ، میخانه‌لر کنجینده در !

حسرت دردیندن ، ای دل ، باغریم اولدی یاره لر ،
سوز عشقین یورگیمی هردم ایلر پاره‌لر .

یاندیروب هجران اودی کونلیمی ویردی باده گور ،
دوتدی افلاك جهان یوزینی ایمدی قاره لر .

دوشدی عشقین منظرینه جان و دل ، هم گوزلریم ،
چاره یوخ ، ناچار اولوبدر ، نیله سون بیچاره لر .

ترك ایدوب قویدوم ، گیدر من ، خانمان و ملکی اوش
هجرین ایتدی من غریبی اوشته گور آواره لر .

ئولدی دردیندن خطائی ، بیر قدم رنجیده قیل ،
قبرینه باخسان ایشیتگیل صد هزاران ناله لر .

تا که دردیندن اولوبدر جگریم صد پاره لر ،
تیغ عشقین یورگیمنی صد هزاران یاره لر .

آی یوزیندن آیری گوردیم دیدهٔ بیخوابیمی ،
گوك یوزینده اویماز اولدی هر گیجه سیاره لر .

زاهدا ، سن فارغ اول آهیمدن ، اکراه ایلمه ،
کیم منیم باغریمدا چوخدر غزه لردن یاره لر .

یارالی باغریم قانین توکدی گوزومدن دمبدم ،
گور نه لر قیلدی منه اول نرگس خونخواره لر !

چیخماسا مسگین خطائی کونلی زلفیندن نولا ،
ایشی سیر اولور اونین ، هر خانْدا وار سیاره لر .

بیلمن که یار جور و جفا کیمدن ئو گره نیر ،
عشقینده مونجا درد و بلا کیمدن ئو گره نیر .

عاشقلرینه جور و ستمدر ایشی مدام ،
بس بیلمنم که رسم وفا کیمدن ئو گره نیر .

بو خسته نین قاپوندا دعا در ایشی مدام ،
سور اول گدایه ، مونجا دعا کیمدن ئو گره نیر

اول آی یوزونی گورمگه یرـ گوك بها دیدی ،
یارب که بو متاعه بها کیمدن ئو گره نیر .

جانا ، خطائی دنیاده دردین چکر سنین ،
کونلونه سور که رسم وفا کیمدن ئو گره نیر .

بو گون من موندا ، یاریم اوندا نیلر ،
یوزی شعله نگاریم اوندا نیلر ؟

آپاردی عقل ایله صبر و قراریم ،
منیم صبر و قراریم اوندا نیلر ؟

قاتی مشتاق ایدیم شیرین لبینه ،
گوزی مست و خماریم اوندا نیلر ؟

وطندن آیری دوشدیم ، داد و فریاد ،
غریبم ، غمگساریم اوندا نیلر ؟

خطائی ، خسته دوشدیم یاردان آیری ،
طبیب ایله تیماریم اوندا نیلر ؟

جانا ، سنین جمالینی جان آفتاب اوخور .
حسنین کنابی شرحینی ام الکتاب اوخور .

خوبلار یوزینه باخماقی زاهد اوخور گناه ،
عاشقلر اول گناهی همیشه ثواب اوخور .

بلبل اوخودی گلشن حسنین صفاتنی ،
دل گوردی گل یوزینی ، سوزینه جواب اوخور .

هر خسته دل که بادهٔ لعلیندن اولدی مست ،
چشمینی ساقی ، لعلینی جام شراب اوخور .

مسکین خطائی یتمك ایچون خاك پایینه ،
هردم دیلینده آیت کنت تراب اوخور .

دلبرا ، حسنینی صانع آفتاب ایتمش دورور ،
بیلمزم نیچون گوزومدن در حجاب ایتمش دورور ؟

گل ، خمارین ، یازمانام وصلین میبندن ، ای پری ،
شول شرابین حسرتی باغریم کباب ایتمش دورور.

تا یامان گوز دگمه یه اول ماه حسنین باغینا ،
حق تعالی زلفینی پر غراب ایتمش دورور .

غم یمن کونلوم ، چو مسکن بولدی عشقین گنجینه ،
گرچه اول ویرانه نی هجران خراب ایتمش دورور .

ای مهٔ نا مهربان ، سورما خطائی حالینی ،
فرقتین اول خسته نی تحت التراب ایتمش دورور .

ای کونول ، وقت بهار ئوتدی ، خزان اولموش دورور ،
سو کناریندا صنم سرو رواناولموش دورور .

ای فلك دنیا یوز ینده دور هجران کیچدی چون
اول بت نامهربانیم مهربان اولموش دورور .

گرچه دشمن طعنه سیندن چوخ جفا چکدیم ، ولی
شکر کیم ایشیم بکام دوستان اولموش دورور .

شرح ایدندن بر لو شکر لبلرین اوصافینی ،
مرغ جانیم طوطی شیرین زبان اولموش دورور .

دوشه دی یوز دورلو خالی بزم ایچون فراش صنع ،
ساقیا ، گل کیم جهان باغ جنان اولموش دورور .

سیم زردن شاخلر دولدوردی دوستلار دامنی ،
مجلس شاباش ایچون گوهر فشان اولموش دورور .

اوغراشاندا تا که عشقین ذره قیلور داغلاری ،
بو خطائی خسته اوندان ناتوان اولموش دورور .

عارضیند سنبلی عنبر فشان ایتمش دورور ،
ساناسان که عقرب ایله مه قران ایتمش دورور .

آفرین اول گل یاناقلی دلبر رعنایه کیم ،
حسنی باغیندا بویی سرو روان ایتمش دورور .

ذره میدر بیلمزم ، یا خود دهان دلبرین
صنع ایله بیر مومیدر ، یا خود میان ایتمش دورور ؟

قاش ایله گوزمیدر اول رخسارین اوسته ، ای صنم
یوخسا دوران فتنهٔ آخر زمان ایتمش دورور ؟

ای خطائی آهوی کونلین شکار ایتمك گرك ،
دست قدرت دلبری ابرو کمان ایتمش دورور .

ای صنم، نیچون سنین وعدین خلاف اولموشدورور ؟
مهرین آز اولموش ، ولی قولین کزاف اولموشدورور ؟

صورتین الحمد در ، وصف جمالین والضحی ،
چون صفاتین سورهٔ قرآن و قاف اولموشدورور .

من نیچون هجرینده وصلین لذتیندن‌کام آلیم
وصلین ایله هجرین ایشی چون مصاف اولموشدورور .

ای کونول ، قیلدین سفر ، عزمین توکل پیشه قیل ،
کیم پناه ایتمك بیزه حقدن کفاف اولموشدورور .

جوریله قهریندن اونین ، ای خطائی ، غم ییمه ،
گر مقامی اول یرینین کوه قاف اولموشدورور .

اول پری پیکر که چشمیمدن نهان اولموش دورور ،
عمری باقی اولسون ، اول جسمیمده جان اولموش‌دورور .

یارب ، اول‌گوزلر نه باغین نرکس شهلاسیدر
کیم ، غمیندن جسم و جانیم ناتوان اولموش دورور ؟

اویله‌کیم بلبل‌یری گلشندر ، ای‌گل یوزلی یار ،
کونلومه کویین مقامی گلستان اولموش دورور .

اینجه چکدیم محنت و هجرین غمین ، ای بیوفا ،
جور عشقیندن وجودیم ناتوان اولموش دورور .

تا خطائی گوردی اول حسن و جمالین ، أی گونش ،
گور نیجه عالم دیلینده داستان اولموش دورور !

تا جمالین نوری چشمیمدن نهان اولموش دورور ،
گیجه و گوندوز ایشیم آه و فغان اولموش دورور .

حسنینی تا گورمیشم ، بیر بلبل زار اولموشام ،
چون منه کویین مقامی گلستان اولموش دورور .

بیر مثل‌در کیم‌دییرلر :گنجین اوسته مار اولور ،
زلف ایچینده حسنین اول‌گنج نهان اولموش دورور .

گر فلك یوزینده ، دیرلر ، ماه تاباندر شرف ،
طلعتین اوستینه ماه آسمان اولموش دورور .

پیر اولموشدی جهاندا فرقتیندن ، ای صنم ،
تا یوزین گوردی خطائی ، نوجوان اولموش دورور .

عشقین ، أی دلبر ، کونول تختینده شاه اولموش دورور .
صورتین جان ملکینه خورشید و ماه اولموش دورور .

عشقینی کونلیمده من دخی نیجه پنهان ایدیم ،
روی زردیم، أشك‌سرخم جون گواه اولموش دورور .

مدعیلردن دخی ، جانا ، نه فکریم وار منیم ،
بنده یه چون سن تکی سلطان پناه اولموش دورور .

باغچادا حسنین گلینی بلبل شیدا گوروب
آخدی یاشی دانه ـ دانه ، رنگی گاه اولموش دورور .

حسنینی هر کیم که گوروب واله و حیران اولوب ،
ایشی اونین دنیادا فریاد و آه اولموش دورور .

چون جمالین گوردی دشمن ، قیلمادی اونا نگاه ،
مدعیلرنین مقامی بند و چاه اولموش دورور .

بو خطائی یوزینی تا گوردی ، أی خوب ختن ،
اول خطا و هند أیلینه پادشاه اولموش دورور .

کونلومی آلان منیم اول دلربا یاریمدورور ،
گرچه کونلومی آلیر ، اما که غمخواریمدورور .

نیجه که جور و جفا قیلسان من دل خسته یه ،
ایلمن اوندان شکایت کیم ، وفاداریمدورور .

گیجه لرده اویخو گلمز گوزومه قان آغلارام ،
گوگده کی کوکب دگل ، اول چشم بیداریمدورور .

تانری ایچون یولاگیتسه ن ، بیر قدم آهسته اول ،
آیاغین آلتیندا توپراق جسم بیماریمدورور .

بو خطائی آفتابه ایلدی گوگده نظر ،
یار آیدرکه :ـ اونا باخما ، عکس رخساریمدورور .

پرتو حسنیندن ، ای دلبر ، جهان پرنور اولور ،
بینوادر کیم وصالیندن حبیبین دور اولور .

ای پری رو ، سن منه هرکیز نظر قیلسان بناز ،
مدعی بو غصه دن عین‌الیقین رنجور اولور .

زاهدین جورینده گر ویران اولورسا ملك دل ،
غم دگل ، جانا ، چو وصلیندن ینه معمور اولور .

حسنی دورینده ، باخین ، هیچ التفات ایتمز منه ،
کیم گوروبدر موسم گل باغبان مقدور اولور .

تشنهٔ دل بو خطائی جان وریروبدر لعلینه
نیجه کیم لعلین عسل در ، دل اونا زنبور اولور .

هر صبحدم که کوی صنمدن صبا گلیر ،
غمگین کونول مقامینه یوزمین صفا گلیر .

شاد و فرح بولوب دل و جانیم ، زبانیمه
اهلا و خیر مقدم و صد مرحبا گلیر .

بیر بوسه سینه جان و دل ایستر صنم بها ،
گرچه بیرینه یوز دل وجانیم بها گلیر .

معنی ده گرچه عاشق و معشوق بیر دورور ،
مندن دعا گیدر ، نیجه سندن جفا گلیر .

عفو ایله بو خطائی گناهین ، ایا پری ،
بخش ایده شاه نیجه قولدان خطا گلیر .

هر زمان کیم قارشوما اول دلبر مهرو گلیر ،
جانیما بیر اود دوشر ، بو دیلیمه یاهو گلیر .

سینه می قارشو دوتارام کویینه اول دلبرین ،
ساغنورام ویس تك حد قرندن بو گلیر .

حسرتیندن دلبرین دوشدیم سراندیب کوهینه ،
عاشق دل خسته نی هردم سورار آهو گلیر .

جانیمی قربان قیلارام یولینا اول دلبرین ،
اول زماندا کیم‌دییه‌رلر اول بت مهرو گلیر .

ای خطائی ، سن وجودین جوییني پاك ایله گیل ،
چونکه پال اولسا ، اونا هر چشمه دن بیرسو گلیر .

تا که اول آهو گوزین ملك ختندن باج آلیر
شول همایون زلفنیز فغفور چیندن تاج آلیر .

نو لا که حسنیندن آلا ذره نور آفتاب ،
کیم ، بلی ، دائم غنیلردن نوا محتاج آلیر .

نه عجب من مسکینین کو نلین آلیر یغما بیله ،
هندوی زلفین که ملك رومدن تاراج آلیر .

تا آیاغین توزی تك قاپو ندا مسکن دوتموشام ،
بو سعادتدن منیم باخدیم که بختیم تاج آلیر .

بو خطائی کعبهٔ کو یینده تا دوتموش مقام ،
حاجی تك کونلوم طواف کو یینیزدن حاج آلیر .

ایشیگین ای پری جان منزلیدر ،
بوبلبلین گلستان منزلیدر .

آیاغین باسدیغین یر ، ای پری رو ،
بو مور ایچون سلیمان منزلیدر .

ساچینین ظلمتینده تشنه خضرم ،
دوداغین آب حیوان منزلیدر .

بیتوبدر قامتین چشمیم ئونونده ،
نه خوش سرو خرامان منزلیدر .

گوتورمه آغ یوزوندن قاره زلفی ،
که عقرب ماه تابان منزلیدر .

مراد ایچون گلوبدر دل قاپونا ،
عنایت قیل که احسان منزلیدر .

خطائی کونلونه یار مهری دوشدی ،
عمارت قیل که سلطان منزلیدر .

بو منیم جسمیمده‌کی زحمتلری اول جان بیلیر ،
منه هجران ایتدوگین اول دلبر جانان بیلیر .

تا که همدمدر غم عشقین کونولده غم یمن ،
چو خیالینی سنین دل سو گلی جانان بیلیر .

اینجیمز بو خسته کونلوم درد هجریندن سنین ،
جور قهرین گلدو گینجه ، لطفیله احسان بیلیر .

چونکه بیردر عاشقه قهریله لطفین معنیسی ،
دل فراقینی ، وصال و دردینی درمان بیلیر .

روز و شب بلبل کیمی ایلر خطائی ناله لر ،
باغ حسن ایچره یوزونی چون گل خندان بیلیر .

تا دوشویمن عشقینه ، هجراندا من زارم هنوز ،
دام زولفین بندینه مرغ گرفتارم هنوز .

تا که من بلبل کیمی گلزار حسنین گورمیشم ،
تا ابد ترك ایلمن ، در عشق گلزارم هنوز .

شمع رخسارینی ناگه گورموشم ، ای مه لقا ،
گو گده کو کبلر کیمی هر گیجه بیدارم هنوز .

یوزینی گور گجسنین من ، ای طبیب درد عشق ،
سانما کیم بولدیم شفا ، دردینه بیمارم هنوز .

بو خطائی یار ایله قال و بلیده قیلدی عهد ،
حق بیلور کیم بر سر آن عهد و اقرارم هنوز .

حال دلیمی مندن اول یاره سویله ییز ،
هجر اوخی باغریمی ایلیوب پاره سویله ییز .

احوالیمی سورارسا منیم اول جفالی یار ؛
زار و نزار و خسته و آواره سویله ییز .

گلگون یاناغنین غم و جور و جفالری
قیلدی حواله باغریمی یوز خاره سویله ییز .

چوخ محنت و جفانیزی چکدیم ؛ وفا هانی ؟
غم حددن ئوتدی ؛ دلبر غمخواره سویله ییز .

صحرایه سالدی آهوی چشمین خطائینی ؛
اول بوی زلفی نافهٔ تاتاره سویله ییز .

ای دوداغین شهد و شکر در ؛ سیه خالین مکس ؛
اولماسین وصلیندن آیری تنده جانیم بیر نفس .

ای پری ؛ هردم نگهبان قاپونا حاجت دگل ؛
کیم یترکوییندە هرشب نالهٔ زاریم عسس .

نیلرم عشقیندن آیری دنیانین لذاتینی ؛
حق بیلیرکیم تا ابدکونلیمده واردر اول هوس .

تا ابد من طالبم کیم وصلینه ایرمکلگه ،
کیم حضور ایچون غم مهرین منیم جانیمده بس .

ای خطائی ؛ غم یمه ؛ هردمده شکر ایت خالقه ؛
چون سنه هر ایشده دائم حق دورار فریادرس .

یاری گوردیم بو گون خندان اوتورمش :
یناغی تازه گل ، ریحان اوتورمش .

یوزینه قارشی غنچه گولدیگیچون ،
سحر آغزینا چالمش قان اوتورمش .

سنیله حسن ایچینده بحث ایدنلر
نیجه ملزم قالوب گریان اوتورمش .

سنین سیب زنخدانینه ، ای دوست ،
نه حدیم وار دییم ـ دندان اوتورمش .

سنین لیلی جمالین گورمگیچون
یولیندا مجنون حیران اوتورمش .

قاشینلا کیپریگین ، زولفین قرادر ،
ایکی زنجی اونا دربان اوتورمش .

خطائییه نظر قیل چشمین ایله ،
قاپوندا صبح و شام گریان اوتورمش .

حق لبیندن غنچه نی گلشمده خندان ایلمیش ،
لیك بو نازکلیگی لطفیله چندان ایلمیش .

قامتینین کولگه سی طرحین گوتورمش باغبان
باغدا عکسیندن اونین سروی خرامان ایلمیش .

دیو اوغورلامش اویور یرده دهانین نقشینی ،
وارمیش اوندان ، خاتم مهر سلیمان ایلمیش .

ظلمت زولفیندن ایچمش لبلاریندن آب خضر
حی باقی بولمش اوندان آب حیوان ایلمیش .

شانه دن مشاطه سالمش برچگین قیلین یره
سربسر خاك جهانی عنبر افشان ایلمیش .

عارضین باغیندا بیر مرغ سحر اولموش خلیل ،
اول سببدن حق اونا اودی گلستان ایلمیش .

بو خطائی قانینی توکمکده ایکن ، توکمه دین ،
اوندا هر مفتی که منع ایتدی سنی ، قان ایلمیش .

مجلس اهلی چون شراب ایچر ، دونر الده ایاغ ،
ساناسان بیر شمع درکیم اوسته روشندر چراغ .

گلشن مجلسده بیر شوخ پریدر دلربا
لاله نسبت‌درکیم، اول باغرینا چکمش دورلو داغ .

دوستکام اولسون همیشه اوش بو جام دوستکام
اولدی مجلسده مشرف بوسه سیندن شول آیاغ .

مشك و عنبر مجمری در ، یوخسه جام جم دورور ،
بوی خوبیندن اونین دائم معطر در دماغ .

بیرگل خندان دورور یتمش بباغ خلد حور ،
بو خطائی خسته دل درخاك آن طرفنده باغ .

ای جان و دلی خراب ایدن عشق !
عشاقی کم از تراب ایدن عشق !
اودلارا سالوب طریقت اهلین ،
یاخوب جگرین کباب ایدن عشق !
معشوقه مدام ایچمك ایچون
دللرقانینی شراب ایدن عشق !
دیوانه لری سالوب جهانه ،
ترك ورع و ثواب ایدن عشق !
بیر ذره تکی وجوده دوشسه ،
مشهور چو آفتاب ایدن عشق !
دنیاده هر اهل خانمانی
بی مسکن و خورد و خواب ایدن عشق !
معشوقه سارویا باخسا عاشق ،
بخت سیهین نقاب ایدن عشق !
هر دمده خطائی خسته حاله
یوز ناز ایله مین عتاب ایدن عشق !

ای ، وجودیم عشقینین یولوندا بولمشدور هلاك ،
آیاغین توزیندن آیری اولدی جانیم دردناك .

تا اولا هردم منیم باش اوسته قائم دولتیم ،
آستانیندا یاتورمن دائماً بر روی خاك .

هر نیجه جهد ایتدوم ، الیم دامنینه یتمه دی ،
پای بوسین حسرتیندن ایلدیم یاخامی چاك .

خالص اولدیم ، تا که من قان یاش آخیتدیم دیده دن ،
یومایینجا قانیله اولورمی مردم یوزی پاك ؟

بیر پرینی سودی بو مسکین خطائی کونلی کیم ،
عشقینه مفتون اولوبدر از سمك تا بر سماك .

ای که عشقیندن بولوبدر جان و دل غمدن هلاك ،
سن نه مظهرسن جهاندا ای جمال نور پاك ؟

دامنینی قویمانام الدن اگر چیخسا روان ،
گر چه هجرانین الی قیلدی یاخامی چاك ـ چاك .

ای پری ، عشقینده منه چوخ جفالر قیلماکیم ،
خسته و حیرانم و اولدوم غمینله دردناك .

جملهٔ عالم حسود اولسا یانیمدا بیرجه جو ،
سن منیمله دوست اولسان ، جور دشمندن نه باك ؟

بنده نی لطف و کرم بیرلد نظردن سالماکیم
بو خطائی دستگیری « لیس لی حب سواك * »

---

* سندن باشقا سوگیلیسی یوخدر .

تا خیال عارضین گلدی گوزومه خواب تك ،
گیجه لر مردم گوزینه گورونور مهتاب تك .

اختیاریمله منیم دوشمز بو جانیم عشقینه ،
نیله ییم ، چکدی خیال زلفنیز قلاب تك .

گر نمازیم فوت اولا ، زاهد ، منه طعن ایتمه کیم ،
مهر قاشی در منه مسجد ده کی محراب تك .

اول زماندان برلو کیم چشمیم یوزینی گورمدی ،
یاش گوزومدن جاری اولدی دمبدم سیلاب تك .

یاره گر عالم نظر قیلسا ، خطائی ، غم ییمه ،
باخماق اولماز یوزینه خورشید عالمتاب تك .

يوزيندر بو جهان ايچره فلكده ماه تابان تك ،
بيتوبدر حسن باغيندا بويين سرو خرامان تك .

وصالينه ايرن ، ديرلر ، حيات جاودان بولدى ،
ساچين ظلماتنين ايچره لبين در آب حيوان تك .

مگر كه وحى منزلدر قاشينلا كيپريگين ، زلفين ،
يوزين اوراقينين اوسته يازيلمش سطر قرآن تك .

عجبمى اولا ، اى دلبر ، وجوديم عشقينه محكوم ،
اوتورمش ، حكم ايدر دائم ، كونول تختينده سلطان تك .

مشوش خاطر اولموشدور خطائى خسته دل دائم
سنين اول گل يوزين اوسته سر زلف پريشان تك .

جهاندا گورمه دیم زیبا سنین تك ؛
بو عالم ایچره حسن آرا سنین تك .

بو خوبلار گلشنینده یوخدور هیچ
یاناغی بیر گل حمرا سنین تك .

اولاماز دوغروسی جان باغی ایچره
قدی چون سرو خوش بالا سنین تك .

چو خوبلار چوخدرور انسان ایچینده ،
هیچ اولماز ، ای پری ، رعنا سنین تك .

زمانه شاعرینده گورمدیم هیچ
خطائی بلبل گویا سنین تك .

من گورمدیم زمانه ده حسنین کمالی تك ،
بو جانه مونس اولمادی مهرین خیالی تك .

ظلمات ابچینده بیر سو بولونماز سوسوزلارا
شول چشمهٔ دوداغین آب زلالی تك .

چشمی آغاردی نه فلکین ، قدی اولدی خم ،
دور قمرده گورمدی قاشین هلالی تك .

مین ایل یازارسا کاتب تقدیر لم یزل ،
بیر حرف نقطه یازماز اونین خط و خالی تك .

یوسف جهانه گلمدی ، یار تك ، خطائی یا ،
یعقوب خسته چکمدی کونلوم ملالی تك .

يازمشام بو رقعه نی ، اول یاره گوندرملك گرك ؛
زار احوالیم منیم دلداره گوندرملك گرك .

لعلینزدن جام می هر کیمسه یه ویرمکٔ نه دن ؟
لبلرین شربتلری بیماره گوندرمکٔ گرك .

قاشلارین محرابینه چوخ سجدهٔ شکر ایلرم ،
شیخ صنعان تکٔ منی زناره گوندرمکٔ گرك .

چون تجلی نورینی گورمکٔ تمنا ایلرم ،
ایمدی منصورم ، منی بیر داره گوندرمکٔ گرك .

ای خطائی ، اوندان ئوزگه کیمسه یه یوخدر امید ،
ناله زارم منیم اول یاره گوندرمکٔ گرك .

ای دیه ن کیم ـ عاشقم دیوانه خوش گلمک گرك ؛
کیم‌قیلور لاف هنر ، میدانه خوش گلمک گرك .

گرعزیز مصردن ئوتمك دیلرسن ، ای کونول ،
یوسف مصری کیمی زندانه خوش گلمک گرك .

عاشقم دیرسن ، کونول ، عشق آتشیندن دونمه کیم ،
شمع اودونا یانماغا پروانه خوش گلمک گرك .

ای دل ، اول شاه قاتنا کندوسی وصفیندن آییت ،
کیم قولین هر بیر سوزی سلطانه خوش گلمک گرك .

زاهدا ، ورد ایله دائم ذکروفکر روی دوست ،
اهل اسلامم ، دیه ن ، ایمانه خوش گلمك گرك .

ای کونول لاف ایتمه کیم ، معنی ده لاف ایدن کیشی
معرفت میدانینا مردانه خوش گلمك گرك .

کیم که غرق اولماق دیلر در بحر عشق بیکنار ،
کشتی سیز بو لجهٔ عمانه خوش گلمک گرك .

عاشقم دیرسن ، کونول شرطی بودر عاشقلرین :
هرنه کیم جانانه قیلسا ، جانه خوش گلمک گرك .

ای خطائی ، شعرینی اول یار ایستر دینله یه ،
دلربالر گوشینه دردانه خوش گلمک گرك .

ایستمن جسمیمده جان ، اول دلربا جانیم گرك ،
بیر دخی اول آی یوزینی گورسم ، ایمانیم گرك .

چوخ بلا و درد و غم چکدیم جهاندا سنسیزین ،
درد هجران حددن ئوتدی ، ایندی درمانیم گرك .

دل غمین صحراسینا لعلیندن ایستر قطره سو ،
ظلمت هجرینده قالدیم ، آب حیوانیم گرك .

ای فلك ، قیلدین منی دلبردن آیری ناتوان ،
من هواده ذره‌یم ، خورشید تابانیم گرك .

بو خطائی قوللوغیندا باغلادی قول قورشاغین ،
اول گوزیم نوری صنم ، اول سو گلو جانیم گرك .

فرقتین چکدیم ، نگارا ، وصل رخسارین گرك ،
خسته حالم دلبرا ، لعل شکر بارین گرك .

باخمانام گل یوزینه حسنین وار ایکن ، ای پری ،
نیلرم من نرگسی اول چشم بیمارین گرك .

مرغ باغ عشق ایسه ن ، ابسم اوتورما جان قوشی ،
دلبریم کوییندە هردم نالهٔ زارین گرك .

بحر چشمیم آغلاماقدان ابر تک باران توکر ،
بو پریشان کونلومه لفظ کهربارین گرك .

ای خطائی ، گلشنه وار ، خاك پایین گور اونین ،
گر سنه اول آهو گوزلی مشکبو یارین گرك .

رشته‌در جسمیم منیم ، کیرپیکلرین سوزن مثال ،
یا یلیغین یادیله دوتار ناتوان کونلوم مثال .

گل ـ گل اولدی عارضین شوقین گوروبن شمع دل ،
دوشسه عکس زولفین اول گل یایلیق اوسته دال ـ دال .

دمبدم یایلیق آراسیندا ، حبیبم ، قاشلارین ،
ساناسان کیم گورونور أیل یوزینه گوگده هلال .

ناتوان کونلوم دوشر یایلیق مثال الدن اله ،
تا مگر لعل لبیندن تاپیلا بو جان وصال .

رحم قیلگیل یایلیغین گوتور یوزیندن ، ای صنم ،
غصه‌دن اولموش خطائی خسته‌دل آشفته حال .

آه واویلا که ، اول گلرخ پری یاریم دگل ،
من اونا یار اولدوم ، اول یار وفاداریم دگل !

من سنه بیر بنده یم ، ای یار دلخواهیم منیم ،
بالله، اقراریم‌در اول بوسوزه انکاریم دگل .

ناصح آیدر دون منه :ـ ترك ایله یارین عشقینی ،
وه نیدیم که ، دل منیم همرازو اسراریم دگل .

سوگلو یارین وصالی خوشدر ، اما نیله یم ،
محنت هجران گونینده بیر مددکاریم دگل .

دلبر آیدر :ـ ای خطائی ، محنتیمده چکمه غم ،
کیم دورور عشقیمده اول زارو دلفکاریم دگل .

آخان اول سروین یانیندان سو دگل ، یاشیمدر اول ،
آیاغی آلتینداکی باشماق دگل ، باشیمدر اول .

تا خیالینله سنین دفع ملال ایلر کونول ،
گیتمسون دلدن که خوش همراز و سرداشیمدر اول .

من دیدیم که : ـ جشم غمزه‌ن سحری دوتدی عالمی ؛
اونلارین سر فتنه سی کیمدر ؟ دیدی : ـ قاشیمدر اول .

گوزومین یاشین که توکدیم ، ایچدوگیم سودر منه ،
باغریمین قانین که گوردوم ، آغولو آشیمدر اول .

جان فدا قیلدی خطائی ، دیمه دی اول بیوفا :
ـ حیف کچدی ، عاشق سرباز قلاشیمدر اول .

ای فلك ، حسنین سنین نور خدادر ، بیلمیش اول ،
سدره‌در بو یین ، نه سدرالمنتهادر ، بیلمیش اول .

من سنین جور و جفاندن اینجیمن ، ای بیوفا ،
هر نه جور ایتسن منه عین وفادر ، بیلمیش اول !

یوخدورور اشیا ایچینده کیمسنه حقدن جدا ،
جلوه ویرن عالمه نور خدادر ، بیلمش اول !

گرچه چوخ گلدی رسالت دور آدمدن بری ،
ختمی جمله انبیانین مصطفی‌در ، بیلمیش اول !

گر وفا قیل بو خطائی بنده نه ، یا قیلماکیم
روزو شب وردیم سنه ذکرو دعادر ، بیلمیش اول !

ای پری ، یوزینده مشگین داغیتمه گیل ،
باغریمین یوز داغی اوسته ، بیر دخی داغ ایتمه گیل .

تا یوزینی گورمیشم ، دیوانه اولدوم دردیله ،
زلفنیزدن ثوزگه دخی بوینوما باغ ایتمه گیل .

شول قارا یوزلی رقیبی قویما کویین گردینه ،
خسته بلبل‌نین مقامین منزل زاغ ایتمه گیل .

ای پری ، عاشقلرین دیوانه قیلما کونلینی ،
عاشق مجنون مثالی مسکنین داغ ایتمه گیل .

ای مسیحا ، بنده نی کویینده یاد ایت هر نفس ،
بو خطائی‌نین یرین کوینده توپراغ ایتمه گیل !

ای پری ، عشقینده من چندان گرفتاراولموشام
کیم ، فراقین محنتیندن روز و شب زار اولموشام .

تا که دوشدیم اول نگارین مه یوزی هجرانینه ،
درد ایله سیاره تك هرگیجه بیدار اولموشام .

تا که گلزار جمالیندن جدایم ، ای صنم ،
هرزمان بلبل کیمی در عشق گلزار اولموشام .

تا که عشقین گنجینی کونلومده پنهان ایلدیم ،
روز و شب اول گنجه من هردم نگهدار اولموشام .

تا سنی گوردی رفیب ایله خطائی خسته دل ،
دمبدم یانار وجودیم ، سر بسر نار اولموشام .

گیجه ـ گوندوز ایستگیم دلدار و یاریم بولموشام ،
جان و دل قورتولدی غمدن ، غمگساریم بولموشام .

گوگده ایستردیم من اول ماهیمی ، بولدوم یرده ، اوش ،
حمدلله کیم ، کونولده انتظاریم بولموشام .

هیچ قراریم یوخ ایدی ، صبریم توکونمشدی ، ولی
بر قرارکیم ، انیس روزگاریم بولموشام .

بختیارم ، بخت ایندن شادمانم ، دل فرح ،
چون منیم جان‌وکونولدن اختیاریم بولموشام .

دار ایکن کونلوم آچیلدی ، سربلندم ، نیشه‌کیم
سرو بویلو ، غنچه لبلی گلعذاریم بولموشام .

ظلمت هجران منه فیروز بولدی ، گیتدی غم ،
طالعین برجینده ماه تابداریم بولموشام .

ای خطائی ، شکر قیل حق ویردیگینه روز و شب ،
صنع و صانع ، قدرت پروردگاریم بولموشام .

بو گون بیر دلبر جانانه یتدیم ،
زهجران ئولمیش ایکن ، جانه یتدیم .

غمیندن گوزلریم کوکب کیمیدر ،
شکر کیم ، بیر مهٔ تابانه یتدیم .

ساچین کفریله اولموشدر گرفتار ،
یوزونی گور گجین ایمانه یتدیم .

ایشیگین ایتلریله همنشینم ،
نه دولتلی قولام ، سلطانه یتدیم .

مثال ذره ایدیم ، قطره قیلدیم ،
بحمدالله ، ینه عمانه یتدیم .

کونول قالمشدی هجران زحمتینده ،
لبیندن چشمهٔ حیوانه یتدیم .

خطائی خسته در وصلین گداسی ،
قاپوندا وایه و احسانه یتدیم .

تعالا شانه اکبر که بیر نور خدا گوردیم ،
قاشینی قبله گاه ایتدیم ، یوزین شمس الضحا گوردیم .

منیم پروین تکی چشمیم گیجه‌لر اویخوسیز قالدی ،
سعادت آسمانیندا چوبیر بدر الدجا گوردیم .

منیم دردیم علاجی شول حکیم لم یزلدر کیم ،
ایچه‌ندن شربت لعلی ، وجودیمده شفا گوردیم .

شب هجراندا ، ای سالك ، هدایت‌شمعینه یاندیم ؛
یوزینین آفتابیندان یوز انوار صفا گوردیم .

گورندن برلو دلداری ، خطائی خسته‌در حیران ؛
که اونین آستانیندا سلاطینلر گدا گوردیم .

دنیا و عقباده سن تك یار غمخوار ایسترم ،
خلق ایدر دیواره سجده ، من ده دیدار ایسترم .

طوطی تك تلخ اولدی آغزیم ، ایسترم شکر لبین ،
بلبل سرگشته یم ، هرگونده گلزار ایسترم .

هر وفاسیز دلبره ویر من کونول ، ای دلربا ،
بیر سنین تک دلبر یار وفادار ایسترم .

چون سن ، ای درده طبیبیم ، قیلمیسان درمانیمی ؛
بو وجود زاریمی هرگونده بیمار ایسترم .

بو خطائی بنده ، اول شاهین قولویام ، صدقیله
قیلمیشام بیر قانلا اقرارینا انکار ایسترم .

دل سنه حیران اولوبدر ؛ تا جمالین گورمشم ،
گوز آچوب تا اول رخ فرخنده فالین گورمشم .

روز وشب دنیا ایچینده مست و حیرانم مدام ،
گیجه‌لر اویخو ایچینده تا خیالین گورمشم .

دنیا و عقباده اوصاف جمالین سویلرم ،
باغچادا اوندن برو قد شمالین گورمشم .

بیر پرینین یوزینه حیران و زارم جانیله ،
شول لب و زلف و رخ و هم خط وخالین گورمشم .

بو خطائی نین گوزی سیاره تک بیخوابدر ،
گل‌یوزین اوستینده تا قاش هلالین گورمشم .

اول پری پیکر صنم جسمیمده جانیمدر منیم ؛
گیتمه سین کونلومدن ، اول روح روانیمدر منیم .

سوردوم آغزین ذره می ، غنچه میدر ، یاخود دهان ،
بو سوزیم یوخسا خیالیم یا گمانیمدر منیم .

گوره لی آهو گوزین عشقیله مجنون اولمشام ،
اول سببدن کوه و صحرا خانمانیمدر منیم .

سروه بنزه تدین بو یینی ، ای رقیب کم نظر ،
نیجه دیرسن سرو اونی ، عمر جوانیمدر منیم .

زلفینی مشك اوخودیم ، دیدی که : ابسم ، سویله مه !
مشك دخی بیر تراب آستانیمدر منیم .

گوزمیدر ، یا چشم آهو ، یوخسا نرکس مستیدر ،
یوزمیدر اول ، یوخسا ماه آسمانیمدر منیم .

دیدیلر که ـ ای خطائی نیجه سه ودین یاری سن ؟
دیدی ـ یوخدر اختیاریم ، دلستانیمدر منیم .

جمالین گوره‌لی جان بولدوم ، ای جان !
یوزینده نور ایمان بولدوم ، ای جان !

یوزین گورنده گرچه خسته ایدیم ،
وصالین درده درمان بولدوم ، ای جان !

سنین مهر جمالین ، شکر لله ،
کونول تختینده سلطان بولدوم ، ای جان !

بحمدالله که ، هجران ظلمتیندن
لبینی آب حیوان بولدوم ، ای جان !

خطائی‌یم آیاغین توپراغیندان
بوگون ملک سلیمان بولدوم ، ای جان !

گل ، ای دلبر ، تنیمده جان اولوبسان ،
نه جانیم ، بلکه هم جانان اولوبسان .

حدیث مصطفی در اکرم‌الضیف ،
کونول ملکینده خوش مهمان اولوبسان .

ازلدن کوکب رخشان ایدین سن ،
بو دوراندا مهٔ تابان اولوبسان .

کونول ، تاگل یناغین گوردون اونین ،
اوخی‌کیم ، بلبل خوشخوان اولوبسان .

خطائی کونلون آلدین خنده بیرله ،
ایاگل ، بویله می خندان اولوبسان ؟ !

فرقتین چکدیم ، نگارا ، ایمدی یار اولمازمیسان ؟
اختیاریم گیتدی الدن ، اختیار اولمازمیسان ؟

انتظاریم حددن ئوتدی ، هجر ایله اولدوم هلاك ،
غملو کونلوم حالینا بیر غمکسار اولمازمیسان ؟

دشمن دمسرد الیندن بلبل جان اولدی لال ،
وقتیدر ،گل چهره دن آچوب نو بهار اولمازمیسان ؟

مونجا محنت چکدین ، ای دل ، ظلمت هجران آرا ،
اول مهین وصلینه یتدین ، بختیار اولمازمیسان ؟

گر گناهین چوخدر ، ای مسکین خطائی ، غم یمه ،
رحمتینه خالقین امیدوار اولمازمیسان ؟

ای خوبلر ایچینده طلمت حسن ایله بای اولان !
اول سرو قدی سایه سی ظل همای اولان !

جانلار شکارین ایتمگه صیاد گوزلری ،
کیرپیکلری اوخ و قاشی پیوسته یای اولان !

باغ رخین سووارماق ایچون باغبان کیمی
هر بیر یاناغه قانلو یاشیم دورلو چای اولان !

ای وای ، دوست کامیمی ویرمز ، تو کندی عمر ،
عشقینده گیجه ـ گوندوز ایشیم آه و وای اولان !

قیلسان بو خاك پایینه بیر گز ، نولا ،
سالمازمی خاکه نورینی خورشید و آی اولان ؟

وصلین نواسین ایسته سه جانیم عجب دگل ،
محتاج اولور غنیه همیشه گدای اولان .

آلدین شکسته کونلومی مسگین خطائینین
چیندر ، وفایی بولماغا چین و خطا اولان

دلبرا ، گوزدن جمالین بیر نظر دور اولماسین ،
یاشلی چشمیمده یوزیندن آیرو هیچ نور اولماسین .

تا که عشقیندن سنین معمور اولوبدر دل ایوی ،
عشقین اول ویرانه دن بیر لحظه مغدور اولماسین

ابر نیسان تا جمالین گلشنینه سو ویریر ،
قطرهٔ یاشیمدان ئوزگه اوندا یاغمور اولماسین .

تا که سندن آیری دوشدوم ، گورمدیم صبر و قرار ،
هیچ عاشق دلبریندن زار و مهجور اولماسین .

تا سنی سودی خطائی ، اولدی دستان عالمه ،
کیمسه اونین کیمی بو عالمده مشهور اولماسین .

قزیل گل ، باغ و بوستانیم ، نه دیرسن ؟
فدا اولسون سنه جانیم ، نه دیرسن ؟
قرار و صبر و آرامیم توکندی ،
کسیلدی ،کل فرمانیم ، نه دیرسن ؟
اریدی ایلیگیم ، قالدی سوموگیم ،
بو تنی ترك ایدر جانیم ، نه دیرسن ؟
قمو دردلیلره درمان بولوندی ،
دواسیز درده درمانم ، نه دیر سن ؟
قمونین کفر ایله ایمانی واردر ،
منیم کفر ایله ایمانیم ، نه دیرسن ؟
سنین مقصودین اولدرکه ، من ئولوم ،
حلال اولسین سنه قانیم،نه دیرسن ؟
اگر یاتسام مین ایل تورپاق ایچینده ،
درستدر عهد و پیمانیم ، نه دیرسن ؟
خطائی جان ایله چون سنی سودی ،
سوه ن ئولسونمی سلطانیم ، نه دیر سن ؟

ای که چوح دوشدوم فراقیندن فغان و وایه من ،
عشق زلفیندن مدامی دوشمشم سودایه من .

تا سنین گلگون یاناغین گورمشم ، ای مه لقا ،
گلشن ایچره باخمازام هرگز گل حمرایه من .

حسن روییندن کیم ، اول خورشید عالم نور آلیر ،
حیف اولا نسبت قیلام مهر رخینی آیه من .

باغ ایله بوستان ایچینده سروه قیلمان التفات ،
تا که قیلدیم بیر نظر اول قامت بالایه من .

تا کونول اولدی سنین روز وصالیندن جدا ،
بو خطائی دلشکسته ، دردیله همسایه من .

تا که سن ، ای غنچه لب ، لعلینی خندان ایلدین ،
درده سالدین لاله تك باغریمنی پرقان ایلدین .

کونلومه جمع اولدی یوزمین دورلو سودای سیاه ،
گل یوزین اوستونه تا زلفین پریشان ایلدین .

تا که گلشن کشتنه چیخدین ، ایا گلرخ صنم ،
باغچه ایچینده بویین سرو خرامان ایلدین .

عشقنی قیلدین مسخر بو وجودیم شهرینه ،
تا که مهرینی کونول تختینده سلطان ایلدین .

قهر جورین لطف قیلدین بو خطائی خسته یه ؛
مرحبا ، خوش گلدین ای جان ، لطف و احسان ایلدین !

اولو کیم لاف ایدر ، میدانه گلسین ؛
مخنث گلمه سین ، مردانه گلسین !

ارنلر منزلی حق منزلیدر ،
ارنلر صاحب عرفانه گلسین !

جوش ایتدی ذولفقاریم قیندا دورماز ،
کیم ، اول گمراهدر ؛ ایمانه گلسین !

گنهکارین گناهیندن کیچرلر ،
اوز اوسته سورونوب سلطانه گلسین !

آخان چایلار ، آخان آرخلار ، بولاقلار
یریندن موج اوروب عمانه گلسین !

خطائی خسته درکان سخاوت ،
خبر ویر ؛ دردلیلر درمانه گلسین !

عاشق دلخسته گور دلداره دوندرمش یوزین ؛
عالمی طرح ایله یوب ، اول یاره دوندرمش یوزین .

حاشه لله کیم کونول یوزین قاپوندان دونده‌ره ؛
بلبل بیچاره گور ، گلزاره دوندرمش یوزین .

دوندریب زاهد یوزین دیواره هردم یاش توکر ،
عاشقین دیواری یوخ ، دیداره دوندرمش یوزین .

یاره دوندرمش یوزین گور گج رقیبه سویله دیم :
اول گل خندانی گور کیم ، خاره دوبدرمش یوزین .

دنیادا هر کیم که مقصودینه یوزین دوندرر ،
بو خطائی سن بت عیاره دوندرمش یوزین .

کونلوم فراق ایچینده جمالین دیلر سنین ،
باخماز چناره ، قد شمالین دیلر سنین .

نو ماهی‌گو گده ایستر ایسه خلق عید ایچون ،
چشمیم همیشه قاش هلالین دیلر سنین .

یارب ، زوالین اولماسین ، ای آفتاب حسن ،
عاشق جهاندا حسن کمالین دیلر سنین .

دنیاده گرچه اولمادی وصلین منه نصیب ،
کونلوم‌گوزومده خیل خیالین دیلر سنین .

تاکیم خطائی گوردی یوزین ای مهٔ ختن ،
صحرای دلده چشم غزالین دیلر سنین .

دلبرا ، ماهیم منیم فرخ جمالیندر سنین ،
گون دخی شول طلعت فرخنده فالندر سنین .

ثوزگه گوزلرگوگه باخارگورمك ایچون ماه نو ،
عید ایچون من باخدوغیم قاش هلالندر سنین .

دینلمن آهنك قمری ، بلبل و صوت هزار ،
گوش و دلده هر دمادم قیل و قالندر سنین .

مونجا دمدر دلبرین گوردین وصالین ای رقیب ،
چون کماله یتمدین ، ایمدی زوالندر سنین .

سورما گیل ملك سلیمانه خطائی خسته نی ،
چونکه بیر مور ضعیف پایمالندر سنین .

اول گونش بیر ذره در نور جمالیندان اونین ،
اوتانوبدر سر و عرعر قد بالیندان اونین .

اول زماندان برلو کیم یوزونی گورسه گوگده ماه .
گوزلانبدرینی آی قاش هلالیندان اونین .

گل یاناغیندان قیزاردی ، دائم اولدی شرمسار ،
روسیه در مشك و عنبر خط و خالیندان اونین

یرده بیر آی یوزیدر ، عالم اونا حیران اولور ،
آی و گون برلمعه در حسن کمالیندان اونین .

بو خطائی خسته نین چون دردنین درمانی یوخ ،
بیر مدد اولا مگر که ذولجلالیندان اونین .

جان دورور جسمیمده عشقین جانیم الدن گیتمه سین .
جان گیدرسه غم دگل ، جانانیم الدن گیتمه سین .

زلفینی رخسارین اوسته سالما ، جانا ، شکر ایچون
کفرین ایمانیم دوتوب ، ایمانیم الدن گیتمه سین .

تا که عشقین دوتدی بو کونلوم ایوینده مسکنین ،
انس دوتمشام اونا ، مهمانیم الدن گیتمه‌سین .

خط و خالین دوتموش اول لعلین کنارینده مقام ،
أیله قیل که ، چشمهٔ حیوانیم الدن گیتمه سین .

بو جهاندا گیتسه‌گیتسون مال و ملك و تخت و جاه ،
أی خطائی ، غم ییمه ، سبحانیم الدن گیتمه سین .

اوش ینه آچیلدی گللر ، خاره سویله ن گلمه سین ،
صحبت خاص ایتمشوز ، اغیاره سویله ن گلمه سین .

گلمه سین میخانه یه وحدتده قویماز مدعی
آب کوثر ایچمیه ن خماره سویله ن گلمه سین .

بیر حرم در بو که اقرار اهلیدر محرم اونا ،
موندا نامحرم دوشر انکاره ، سویله ن گلمه سین .

عیش و عشرت دمیدر ، عشق اهلینه ایدین صلاح ،
یوزی چرکین ، خویی بدکرداره سویله ن گلمه سین .

مرد صرافیز ، بو بازار ایچره گوهر گوزلریز ،
آلمازوز هر مهره نی ، بازاره سویله ن گلمه سین

سرخوشیز ، روز ازل پیمانه شاهدان ایچمشیز ،
بو قدحدن ایچمیه ن هوشیاره سویله ن گلمه سین .

چون خطائی در بو گون وحتده گلشن بلبلی ،
داخی اول زاغ سیه گلزاره سویله ن گلمه سین .

مشگین ساچینا تاکه صنم قیلدی شانه سین ،
صد پاره قیلدی جان قوشینین آشیانه سین .

لعلینه جان بها دیدی ، ویردیم اونا ، ولی
اول بیوفایی گور که گیدیرمز بهانه سین .

عشقین که گلدی مهریله شهر وجودیمه
مهماندورور که جان و کونول دوتدی خانه سین .

مونجا که گوز یاشین توکرم ، بولمازام خلاص ،
عشقین کونولده ییغدی توکنمز خزانه سین .

تا کیم خطائی گوردی اونین چشم مستنی ،
حیراندر اول که گوزگوده بیلمز زمانه سین .

یوزین گوروم سنین ، ای یار مه رو
کونوللر آفتی یا یوزمیدر بو ؟ !

دوداغین حسرتیندن تشنه جانیم ؛
آخیتدیم گوزلریمدن یاش بهر سو .

حبشدر کیم مسافر رومه دوشمش
یوزین صفحیند کی اول خال هندو .

گوزوندن آهو تك داغلاره دوشدیم ،
نه سحر ایتدی منه اول ایکی جادو !

خطائی دیر یوزین خورشیده نسبت
سوزی روشن دیرم یوزینه قارشو .

سوروب یوزومینی واردیم یاره قارشو ،
حبیب و مونس و دلداره قارشو .

فراقچین گوزلرین کونلوم آپاردی ،
ایکی هیوا بیتوبدر ناره قارشو .

بویین سرو آغاجی بوستان ایچینده ،
قیزیل گللر آچیلمش خاره قارشو .

رقیبی گوره‌ییم نابینا اولسون ،
اوتورسون اول مدام دیواره قارشو .

لبیندن شربت ایچدی بو خطائی
که دائم مست گزر دیداره قارشو .

قیلیر من بد دعالر دورلو ـ دورلو .
ویریر لعلین صفالر دورلو ـ دورلو .

جمالیندن سنین هر گیجه ، ای شاه ،
دوشر یوز مین ضیالر دورلو ـ دورلو .

آسیلمش زلفنین هر بیر موینداں
منیم تك مبتلالر دورلو ـ دورلو .

رقیبیندن جفالر گوردو گومجه ،
قیلیر مین بد دعالر دورلو ـ دورلو .

خرابه کونلومیز ایچینده عشقین
دوتوبدر چوخ بنالر دورلو ـ دورلو .

خطائی ایشیگینده کمترینه‌در ،
اومار سندن عطالر دورلو ـ دورلو .

جهانی باغ و بستان ایله ین شاه ،
گل و گلشن گلستان ایله ین شاه !

دوداغین ذوقیله گل ایله لاله
ینه فصل زمستان ایله ین شاه !

بو دورت فصل تبارك صنع قدرت
ینه فصل زمستان ایله ین شاه !

بودر برج مهی از نور فرخ
بهاری خرم الوان ایله ین شاه !

شریعت یولینا ثابت خطائی
طریقت علمین احسان ایله ین شاه !

آییتدیم قاشینا : ـ عشوه قیل ، آیدر : ـ گوز اوسته !
باخدیم که گوریم اول گوزی ، دیدی : ـ یوز اوسته !

بیر تار مو یبین کمتری تك ایله میانین
ناز کلیك ایله کیم دییه بیر سوز بو سوز اوسته .

ای دل یوزینی خاك ایده گور یار ایشیگینده ،
تا دامن دلبردن اونین دوشه توز اوسته .

میخواری لبی ایستدی تا نقل و کبابی ،
عشق اودنا یاخوب جگریم سالدی کوز اوسته .

یار آیتدی : ـ منه عاشق ایسن خسته خطائی ،
یو جور و جفا کیم قیلیرام ایمدی دوز اوسته .

دیار عشقه سلطانم،دلا ، من ده زمانیمده ؛
وزیریمدر غم و غصه ، اوتورموش ایکی یانیمده .

فراق و آتش و درد و الملر باغریمی یاخدی ؛
ایلیکلره قاره سو اولدی ، اریدی استخوانیمده .

من اول جانباز سربازم ، فلك فوقینده در داریم ،
نیچه حلاج منصوری یوروتدیم ریسمانیمده .

من اول شهباز ، کهسارم ، باش اگمم قلهٔ قافه ،
نیچه عنقا کیمی یاورو اوچوردیم آشیانیمده .

همن ال آرخاسی یرده جهانین پادشاهیدر ،
خطائی ، هپ کیچن سردن ، قدم قویان نشانیمده .

خیالین مسکنی در جان ایچینده
ینه یوسف نیدر زندان ایچینده ؟

گوزیم ایچینده اول عکس خیالین
گهر نسبتلی‌در عمان ایچینده .

یوزین صفحینده اول شکر دوداغین
گلستاندر گل خندان ایچینده .

رقیبی قویماگیل قاپوندا ، نیلر
بوکافر جنت رضوان ایچینده ؟

خطائی گورمه مشدر قامتین تك
خرامان سرو هیچ بوستان ایچینده .

یا الهی ، سن منی بی عشق جانان ایلمه !
عشقیله شادم ، دخی دردیمه درمان ایلمه !

مدعیله وعده قیلما ، قولینه قیلماز وفا ،
هر وفاسیز یار ایله سن عهد و پیمان ایلمه !

گر وصالیندان مدد قیلمازسان ، ای آرام جان ،
چشمیمی گریان ایدوب باغریمی بریان ایلمه !

لبلری دورینده اول گل یوزلو یاریم دمبدم
غنچه نی ، ای باغبان ،گلشنده خندان ایلمه !

بو خطائی خسته نین قیلما مشوش خاطرین ،
آغ یوز اوسته اول قارا زلفی پریشان ایلمه !

ای کونول ، عشقینده یارین ، ناله و آه ایلمه ،
دگمه هر نا محرمی سریندن آگاه ایلمه !

عاشقین ایمانیدر یارین جمالی ، ای رقیب !
تنگریچون گیت قارشودان ، معشوقی گمراه ایلمه !

چون منیم اوستومه دوغدی آفتابیم ، ای قمر ،
گزمگیل اوج فلکده ، آدینی ماه ایلمه !

منزل رحمانیلر در آستانی دلبرین ،
گیتگیل ای شیطان رقیب ، آهنك درگاه ایله !

چون وصالین خرمنینده بیر جو اولماز حاصلیم ،
دانه قیلما یاشیمی ، چهره می چونکاه ایلمه !

چون سنین عشقین مجازیندن حقیقت بولموشام ،
ایمدی سن خواهی وفا قیل گیل منه ، خواه ایلمه !

ای خطائی ، ایچدوگین می آب کوثردر مدام ،
نوش جان قیل ، باده نی بیر لحظه اکراه ایلمه !

ای که هجرین بنده نی زار ایتدی قایغولار بیله
چشم فتانین گوروب حیرانم آهولار بیله .

ایسته‌مز کونلوم مشامی زلفینیزدن ئوزگه بو ،
مشکی نیله ر کیمسه کیم ئوگرندی اول بولار بیله .

تا گوزیم اول فتنه لو قاش و گوزین گوردی سنین ،
کیچدی عمریم آه ایدوب اول چشم و ابرولار بیله .

اینجه آحدی گولریمدن قانلی یاشیم سو ـ بسو ،
آخدی چشمیم زورقی هر سویه اول سولار بیله .

شعر ایچینده نسبت اولماز ، ای محدث ، بیلمش اول ،
بوخطائینین کلامی هر خطالولار بیله .

یاره یار اولماق دیلرسن ، غیرسن یار ایسته مه !
جان و دلدن کیچمه‌مش سن پری ، دلدار ایسته مه !

وار و وارلیق ویرمه‌ینجه شاهه واریلمازمش ،
سن ئوزینی شاهه تاپشیر ، دخی گل وار ایسته مه !

عاشقین معشوق یوزیدر قبله سی ، هم کعبه سی ،
پس یوزینی شاهه دوندر ، قبله دیوار ایسته مه !

بو جهانین باغچاسیندا خارسیز گلمی اولور ؟
تیکنیندن قورخیر ایسن ، یری گلزار ایسته مه !

ای خطائی ، یار یولوندا جانینی ایتگیل فدا ،
کیچ بو دنیا شهرتیندن ، سن اونی وار ایسته مه !

اگیلدیم سجده قیلدیم خانه دانه ،
نوش ایتدیم شربتیندن قانه ـ قانه .

زهی دولت ، بشارت می گدایه
یریدیم ، اوغرادیم دورلو دکانه .

صراف اولان بیلیر گوهر بهاسین
صباح اولموشدورور پیر و جوانه .

ارنلر آسمانین دیره گیدر ،
دیره‌ك یردن دایانیر آسمانه .

اولولیق ایستر ایسه ن ، قوللق ایله ،
آیاغ بیر ـ بیر باسارلار نردبانه .

جهانی آچدی سلطان حیدر اوغلی ؛
ایریشدی غازیلر دورلو مکانه .

یورودوم باغینا ، قیلدیم تفرج
ارنلر یازدیغی نقش جهانه .

خطائی یم ، بو گون میدان ایچینده ،
شاهین مدحین اوخورام درویشانه .

خاك پایین ، دلبرا ، چون تاج دولتدر منه ،
بس یوزین ،گوزین سنین تخت سعادتدر منه .

چون غم عشقینده ئولمك در حیات جاودان ،
حق بیلیر ، ئولمك دگل ، اول عین راحتدر منه .

نیجه کیم دردینده زحمت چکمیشم ، ای بیوفا ،
چونکه سندندر بوزحمت ، جمله راحتدر منه .

گرچه مندن در حجاب اولورسان ، ای آرام جان ،
یوزینی گوستردیگین عینی عنایتدر منه .

دوشده گوردی دون خطائی یار اولموش همدمی ،
یا دوشومدر ، یا خیالیم ، بو نه رحمتدر منه .

دلبرا ، عشقین بو تنده سو گلو جاندر منه ،
پرتو مهر رخین خورشید تاباندر منه .

درد هجریندن سنه هر گز شکایت قیلمانام ،
هیچ علاج ایتمن طلب ، نیچون که درماندر منه .

آستانین خاکنی ویرمن جمیع عالمه ،
هر آیاغین توپراغی ملك سلیماندر منه .

تا جمالین مصحفین گوردیم ، أیا نور اله ،
ذکر عشقین دلده دائم ورد قرآندر منه .

أی خطائی ، خوبلارین جوری وفادر عاشقه ؛
فرقتی ، هجری نگارین لطف و احساندر منه .

دلبرا ، اول آی یوزین خورشید تاباندر منه ،
باغچان ایچینده آخان سو ، آب حیواندر منه .

مسجده وارماق نه حاجت دیدیم ، ای زاهد ، ینه
روی ایله زلفی اونین کفر ایله ایماندر منه .

مدعیلر طعنه سیندن سانماییز که من دونم ،
اول منیم جانیم ایچینده جان ، جاناندر منه .

من سنینله سویله شنده ،گر زمستان ،گر بهار ،
هر نه چاغ گورسم سنی ، عالم گلستاندر منهٔ .

ای خطائی ، چون سنه حقدن نظر در هر زمان ،
عشقین ایله بو حیاتیم باغ رضواندر منه .

ای جمالین گلستانی باغ مینودر منه ،
جنت رضوان که دیرلر ، اول سر کودر منه .

یوزین اوسته زلفینی تاگوردیم ، ای روح روان ،
گیجه ـ گوندوز آغلاماق عشقینده خوش خودر منه .

هجر سر گردانلغین چرخ فلکدن گورمزم ،
بوجفالرنی قیلان اول یار مه رو در منه .

گیجه‌لر تا صبح اولونجا ، خواب گلمز چشمیمه ،
تا خیالین دائما عینیمده قارشو در منه .

اینجه یاش تو کدی خطائی فرقتینده ، ای صنم ،
خنجرو باخسام ، گوزومه یر یوزی سودر منه .

جانا ، غمینده همدم اولان غم دورور منه ؛
گور کیم فراقین اوندا نه همدم دورور منه !

آنجاق یوزین گورنده سنین ، جان دگل ملول ،
زلفین کیمی کونول دخی درهم دورور منه .

دل تشنه اولسا وادی هجرینده غم ییمه ز ،
لعلین زلالی چشمهٔ زمزم دورور منه .

نیچون که سردی خسته دل ، ای بیوفا ، سنی ؛
بو چوخ بلاکه هجرین ایدرکم دورور منه .

مسگین خطائی وصل ایله یوز ایل یاشار مدام ،
بو عمری کیم زمانده بیر دم دورور منه .

هردم غمینده ناله و آهیم یته ر منه ،
دنیا یوزینده اول یوزی ماهیم یته ر منه .

اثبات‌قیلمشام رخ زرد أشك سرخمی ،
دعوی عشق بویله گواهیم یته ر منه .

عالم خلایقی منه جمله حسود اولا ،
اول آستانین ایتی پناهیم یته‌ر منه .

زاهد ئو گونمه طالـع سعدم ، دیوب یو گش ،
پس وار ایشینه ، بخت سیاهیم یته ر منه .

کسمه امیدی رحمت حقدن خطائی ، سن ،
جمله خطاده لطف الهیم یته ر منه .

گیتدی اول دلبر ، بسی درد و بلا قالدی منه ،
نه بلا ، بلکه یو گوش جور و جفا قالدی منه .

مو نجا گلدیم ، من گدایه هیچ عنایت قیلمادین ،
ایشیگینده قیلدوغیم دست دعا قالدی منه .

مژده گلدی دلستانیمدان که قتل اولدی رقیب ،
شکر کیم بیگانه گیتدی ، آشنا قالدی منه .

نیجه کو کبلر کیمی یاش تو کدی غمدن گوزلریم ،
یر ایله گوك ایله کیوان هم باخا قالدی منه .

أی خطائی ، زلفی تك آریتدی یوزدن زنگبار ،
دلبر چین و ختن ، خوب خطا قالدی منه .

گیتدی اول دلبر یانیمدان ، یوز جفا قالدی منه .
جور بیلمن کیم بلای منتها قالدی منه .

ای پری چوخ عشوهٔ حسنینه مغرور اولما کیم ،
ملك فانی سانما گیل کیم ، نه سانا قالدی ، منه .

تا که اول خورشید رخ گیتدی گوزیمدن سو کیمی ،
گوز یاشیم اونین یورنندن آشنا قالدی منه .

سن گیدندن برلو نیجه زار و افغان ایتمشم ،
یر و گوك ، انس و ملك جمله باخا قالدی منه .

دلبرین گیتدی ، خطائی ، سن نیدرسن دنیانی ،
چونکه جان گیتدی بو تن ، یارب ، یانا قالدی منه .

آه کیم ، سن گیتدین ای آی یوزلو ، جان قالدی منه ؛
چون سنیله گیتدی ، جسم ناتوان قالدی منه .

تا که سن گیتدین یانیمدان ، ای دلارامیم منیم ،
حالت وصلین کونولده پاسبان قالدی منه .

گرچه گلزار جمالین گیتدی قارشیمدان منیم ،
دلده مهر قامتین سرو روان قالدی منه .

گر نهان اولدی گوزومدن اول پری پیکر صنم ،
گوگده ماه اونین یوزیندن بیر نشان قالدی منه .

تا که سندن آیری دوشدی بو خطائی خسته دل ،
بوی مویین مشك ایله عنبر فشان قالدی منه .

چشمین آتاندا غمزه ، مگر جان دیلر ینه ؟
جلادی گورکه ، توکمك ایچون قان دیلر ینه !

ایستر رقیب وصل دهانین خیالینی ،
اول دیوی گورکه ، ملك سلیمان دیلر ینه .

ایستر کونول نوش ایده لعلین زلالینی
اول خضری گورکه چشمهٔ حیوان دیلر ینه .

زلفین یوزین کنارینی دوتموشدورور ، ولی ،
کافر چریسی غارت ایمان دیلر ینه .

مسگین خطائی قاپونا گلدی ، عنایت ایت ،
وصلین گداسی دانهٔ احسان دیلر ینه !

ای که هجروندن ضعیف و ناتوان اولدیم ینه ،
پیر ایکن یوزونی گوردوم ، نو جوان اولدیم ینه .

دور حسنینده گونش تك اولموش ایدیم آشکار ،
هجر صحراسینا دوشدوم ، بی نشان اولدیم ینه .

عاقل ایدیم ؛ زاهدا ، لیلی جمالین گورمدن ،
عشقله مجنون اولوب ، بی‌خانمان اولدیم ینه .

تا که آشوب فلکدن گورمیه حسنین زوال ،
گیجه ـ گوندوز ایشیگینده پاسبان اولدیم ینه .

بو خطائی‌نین دلینده عشقینیز پنهان ایکن ،
جملهٔ عالم دیلینده داستان اولدیم ینه .

جانم تو کندی ، حسرت جانانه یم ینه ،
شمع رخینه عاشق پروانه یم ینه .

ظاهرده گرچه درد و فراق اولدی همدمیم ،
باطن یوزینده یار ایله همخانه یم ینه .

دنیا یوزینده عشقیله زارم ، دیرم ، صنم ،
بیر سویله گیل کیم عقباده ، جانا ، نه‌یم ینه .

دائم کونول قوشی که دوشر دام زلفونه ،
باشدان آیاغا یاره‌لی ، چون شانه یم ینه .

تا کیم خطائی ، آهو تکی ، دوشدی بندینه ،
صحراده درد عشقیله دیوانه یم ینه .

ای یوزین گلدر ، لبین چون غنچه خنداندر ینه ،
بوی مویین عاشقه کفریله ایماندر ینه .

تا غم هجرانه دوشدیم وصالیندن ایراغ ،
غملو کونلوم هجر ایله چون بیت‌الاحزاندر ینه .

یوزینی زاهد نه‌دن سبع‌المعانی در دیمز ،
صفحه سینده یازیلی هم نور قرآندر ینه .

شول پریشان زلفینی تا گورمشم ، ای روح قدس ،
درد و حسرتدن منیم کونلوم پریشاندر ینه .

دون دیمشدین مندن ئوزگه یاره ویرمزسن کونول ،
بو خطائی خسته حاله بو نه بهتاندر ینه !

موسم قیش گیتدی ، دور نوبهار اولدی ینه ؛
مجلس گشت و عجایب روزگار اولدی ینه !

موسم گل گلدی و گلشن بزندی بزم ایچون
کوه و صحرا جمله یکسر لاله‌زار اولدی ینه .

ساقیا ، وقت طربدر ، الده توتگیل جام جم ،
کیم بنفشه مست اولوب نرکس خمار اولدی ینه .

گلدی نوروز بهار و عید دور دوستکام
یار الی تك یر یوزی نقش و نگار اولدی ینه .

ابر نیسان جوشه گلدی ؛ توکدی رحمت یاغمورین ،
گوك یوزیندن یر یوزینه در نثار اولدی ینه .

گل یوزینی گوره‌لی آرتیردی بلبل افغانین ؛
لال ایکن بلبللرین صوتی هزار اولدی ینه .

باغچایا سیرانه چیخدی گشت ایچون اول گلستان ،
گل خجالتدن قیزاروب ، شرمسار اولدی ینه .

قامتینله بحث ایدردی دائماً اول سرو باغ
گور خجالتدن قیزاروب شرمسار اولدی ینه .

ای خطائی ، شاد اولوب بیت‌الحزندن چیخ بوگون ،
باغ جنت سوینه وقت‌گذار اولدی ینه .

دانهٔ خال سیه کیم دوشدی رخسار اوستونه ،
لالهٔ پرداغدر کیم ، دوشدی گلزار اوستونه .

حلقه لنمش زلفنیز رخسارین اوسته ، ای صنم ،
گنجه بنزر کیم ، اونین یاتمش دورور مار اوستونه .

ساناسان کیم ، چشمهٔ حیدانین اوسته گلدی خضر ،
دوشدی تا خطین سنین لعل شکربار اوستونه .

تا که زاهد گوردی یوزین قیلمادی هرگیز نگاه ،
کافر مطلقدر اول کیم گلمز اقرار اوستونه .

تا که وصلین اولدی واصل بو خطائی خسته یه ،
بیر طبیبه بنزر اول کیم ،گلدی بیمار اوستونه .

کونلومی چکدی ، شها ، داغ غمین داغ اوستونه ،
ینه اول ماهین فراقی چکدی بیر داغ اوستونه .

زلف و خالین خطی تك هیچ کیمسه دفتر یازمامش ،
تاکه عالمده یازیلمش در قارا آغ اوستونه .

گرچه گللر چوخ بیتر عالم گلستانیندا ، لیك
گل یوزین تك بیتمه میش هیچ گلشن و باغ اوستونه .

آغ یوزین اوستوندن اول زلف سیاهینی گوتور ،
بیلمنم حمراگلین نیچون قونار زاغ اوستونه .

بو خطائی خسته دل هردم امید وصل ایچون
دوشه میشدر یوزینی قاپیندا تورپاغ اوستونه .

درد عشقین ، دلبرا ، چون گلدی بو جان اوستونه ،
ساناسان کیم خضر گلدی آب حیوان اوستونه .

بو جهان یاغینی بنیا ایتدی دست لم یزل
سن تکی بیر گل هاچان بیتدی گلستان اوستونه .

راحت وصلین دیلردیم ، گلدی هجران زحمتی ،
ای پری نیچون قویارسان دردی درمان اوستونه .

سرور هندیدر اول کیم گلدی روم اقلیمینه ،
او سیه خالین که دوشموش روی خندان اوستونه .

چون جمالین مهری دوشدی بو خطائی کونلونه ،
ساناسان یوسفدر اول کیم گلدی کنعان اوستونه .

گل یوزین ،کیم دوشموش اول زلف پریشان ، اوسنو نه
بیر بولوتدر کیم دوشوبدر ماه تابان اوستو نه .

عارضین اوسته دوشوبدر قطره ـ قطره شول عرق ،
ساناسان شبنم دورور دوشموش گلستان اوستو نه .

زلف چین اولموش دورور ، هردم دوشر شول عارضه ،
ظلمت دورانی گور کیم دوشموش ایمان اوستو نه .

شول رقیب دیوی گور کیم ،کوبینه حکم ایله مش ،
شویله کیم قصد ایلر اول ملك سلیمان اوستو نه .

بوخطائی یوزین اوسته زولفینی گور گجْ دیدی :
ظلمتی گور کیم دوشوبدر آب حیوان اوستو نه !

آیا کونول قوشی ، دیرلر بهار ایمش ، منه نه ؟
بساط عیش ، عجب روزگار ایمش ، منه نه ؟

دیرلر اولدی دلی لیلی زلفینه مجنون ،
دمینده اول دخی بیر بیقرار ایمش ، منه نه ؟

آخیتدی یاشمی دوران ، باتوردی قانیما ال ،
رقیب الینده کی دست نگار ایمش ، منه نه ؟

لبین زلالینا سوزدی ، توکندی عمر عزیز ،
حیات خضر اگر پایدار ایمش ، منه نه ؟

بو بخت بدکه منیمدر ، خطائی ، اول شوخی
غم اهلینه دییه‌لر غمگسار ایمش ، منه نه ؟

بو صحراحی ، دلبر رعنا کیمیدرقامتی ،
روح تك ، هر کیم که ایچر ، آرتار اونین راحتی .

وصفینین شرحین دییه‌نده ، حدی یوخدر کیمسه‌نین ،
حق همایون ایلمش بزم ایچره صاحب دولتی .

لعل و جوهردن مرصع قیلمیش اونی حق تمام ،
بو سعادتدن مدامی کیمسه دن یوخ منتی .

اوتورور مجلس ایچینده هر گیجه اول سرفراز ،
اویله مهماندر که اونین هر یرده واردر عزتی .

ای خطائی ، دیمه‌گیل اونین شرابین سن حرام ،
سینه سینه نور تك دولموش الهین رحمتی !

دلبرا ، عشقینده من تك كیمسه مشهور اولمادی ،
یا سنین تك حسنینه هیچ كیمسه مغرور اولمادی .

حور ایله باغ بهشته قیلدیلار تعریف ، لیك
ایشیگین تك جنت و حسنین كیمی حور اولمادی .

تا كه عشقین گلمدی ، شاها ، بو كونلوم تختینه ،
بو وجودیم شهری هرگز بیت معمور اولمادی .

نور عشقین ، دلبرا ، كونلومه تا كیم دوشمه دی ،
ظلمت كونلوم ایوی عالمده پر نور اولمادی .

خاك پایینی خطائی تا كه چكدی چشمینه ،
گورمه دن اول دولتی ، دشمن گوزی كور اولمادی .

تا سنی گوردیم نگارا ، اول منه یار اولمادی ،
گرچه یار اولدی و لاکن یار غمخوار اولمادی .

گرچه شیرین لب جهان ملکینده چوخدر بیشمار ،
حقهٔ لعلین کیمی هرگیز شکر بار اولمادی .

گل گلستان ایچره چوخدر نازك و زیبا ، ولی
عارضین تك ، ای صنم ، هیچ گلده رخسار اولمادی .

خانداکیم معشوق اولاکوییده واردر چوخ رقیب ،
خانسی گلدرکیم اونین پاییندە بیر خار اولمادی .

تا سنی گوردی خطائی ، واله و شیدا دورور :
خانسی گوز در حق یوزی گورجك او بیدار اولمادی .

عکس سایه ندر وجودیم ، ای ساچی ظل همای ،
نیشه کیم سن پادشه سن؛ من قاپوندا بیر گدای .

کوکب اولموشدور منیم چشمیم جمالین گورمگه؛
بیر نظر دور قیل گوزوم قارشو سونا ، ای یوزی آی .

اول مهین عشقینه دوشدیم ، طعنه قیلما ، زاهدا ،
قاچمازام عشقین یولوندان ، چون منه حق قیلدی پای .

تا ازلدن وار منیم گوشیمده عشق آوازه سی ،
چالما ای مطرب دخی مجلسده چنك و عود و نای .

بو خطائی اولدی مجنون ، داغه دوشدی آهو تك ،
ناصحا ، داغدان اونی اورکوتمه ، قیلما هوی و های !

ای بویین طوبا ، دوداغین آب حیوان نسبتی ،
آب حیوان دیمن اونی ، چشمهٔ جان نسبتی .

قامت و رخسارینی هر کیم که گوردی ، سویلدی :
بیری گلدر ، بیریسی سرو خرامان نسبتی .

ایشیگین توپراغینا هر کیم قول اولدی صدق ایله ،
پادشاهدر دنیادا فغفور و خاقان نسبتی .

بحر اشك اوسته سنینچون نیجه غواص اولماییم ،
دیشلرین دردر ؛ دوداغین آبحیوان نسبتی .

بو خطائی اوج زلفین گوره‌لی یوزینده تا
گوزلریندن یاش توکر باران نیسان نسبتی .

دلبرین هجرینده هر کیم دیده‌گریان اولمادی ،
آتش عشقینده هردم باغری بریان اولمادی .

گل یوزین عزمینه گیتدیم دون گلستان گشتینه ،
سندن ثوزگه خار اولدی ، گل گلستان اولمادی .

تا سنین خورشید رخسارینی گوردوم چشمیمه
بیر بولوت اولدی قمر ، اول ماه تابان اولمادی .

مونجا کیم زاهد سنی گوردی یوزینی سومه دی ،
لاجرم اول کافرین کو یلرنده ایمان اولمادی ،

بو خطائی عشقینه نیچون خلایق طعن ایدر ،
اول مهی کیم گوردی کیم حسنینه حیران اولمادی .

سر عشقیندن ، شها ، هر کیم که آگاه اولمادی ،
قالدی محروم تا ابد مقبول درگاه اولمادی .

بیلمه‌ین کندو وجودین جقی بیلمز لاجرم ،
کیم که بیلدی نفیسینی ، عالمده گمراه اولمادی .

هرنه قیلسان نیك و بد ، آخر سنه اول توش اولور .
چکمدی شرمنده لیك هر کیم که بدخواه اولمادی .

گوزگیسی پاك اولمیانین چاره سی یوخ باشینا ،
قالدی ناپاك تا ابد ، فضل اونا همراه اولمادی .

زرقنه آلدانماگیل مکری یوگوش در* دنیانین ،
هانسی‌گون خوش کیچدی کیم سونی غم و آه اولمادی .

چون قول اولدین ، ای خطائی ، بنده فرمان اول ، یقین
بنده فرمان اولمایانلار لایق شاه اولمادی .

* چوقدر .

منه درد و بلالر یاخشی گلدی ،
سنه ذوق و صفالر یاخشی گلدی .

سنه خوش اولدی ، یارین یار اولدی ،
منه شول آشنالر یاخشی گلدی .

سن ئولگیل دردیله غمدن که ، منه
بسی درده دوالر یاخشی گلدی .

سنین یوز قیمتین بیر پولا دوشدی ،
بو درده پر بهالر یاخشی گلدی

من اول پروانه تك حسرت اودوندا ،
سنه شمع و ضیالر یاخشی گلدی .

خطائی وصل یتدی چین و تحقیق ،
سنه یاردان خطالر یاخشی گلدی .

بهار اولدی که ، عالم گلشن اولدی ،
گوزین آچ گور ، جهان نه روشن اولدی !

بزندی هر بیر آغاج بیر گل ایله ،
آغاجلار جمله گل پیراهن اولدی .

آچیلدی یازیلر ، بیتدی چیچکلر ؛
گل ایله شول بنفشه سوسن اولدی .

ایریشدی وعده سی باد خزانین ؛
بهر سو* گل هزاران خرمن اولدی .

منه اول دوست بولسه** دوست آنجاق
نه غم ، گر جمله عالم دوشمن اولدی .

چوخ اگلندین گلنده ای خطائی ؛
مگر سنه بو یرلر مسکن اولدی ؟

---

* ـ طرف .
** ـ اولسا .

تا منیم گل یوزلو یاریم عزم سیران ایلدی ،
لاله تك هجرین یاراسی باغرومی قان ایلدی .

تاکه قیلدی بیر نظر اول دلربا یاریم منیم ،
مونجا عاشق اهلینی سرمست و حیران ایلدی .

دامه سالدی جان قوشین ، صد پاره قیلدی دللری
تا قمر یوزینده اول زلفی پریشان ایلدی .

ناگهان گلزار ایچینده بیر تبسم قیلدی یار ،
آغزی پسته غنچه نی گلشنده خندان ایلدی .

آفرین اول دلربای نازنین دلداره کیم ،
بو خطائی یه وصالین لطف و احسان ایلدی .

دمبدم یول گوزلرم ، سوگیلی یاریم گلمدی ،
قالمیشام قیش محنتینده ، نوبهاریم گلمدی .

خیلی مدتدر که من تا آیری دوشدیم یاردن ،
گورمك ایچون حددن ئوتدی انتظاریم گلمدی .

تا که گوردیم اویقودا من اول پریشان زلفینی ،
یرینه اوندان برو صبر و قراریم گلمدی .

اختیاریم گیتدی‌الدن، جان ودلدن ال یودوم ،
اول منیم جان و دلمدن اختیاریم گلمدی .

خسته در مسکین خطائی بر مثال عندلیب ،
حسن باغیندا جمال گلعذاریم گلمدی .

دلبرا ،گوردیم یوزین ، حیرانم اول دمدنبری ،
گوز یاشیندان قانیله غلطانم اول دمدنبری .

تا آیاغین توپراغیندان من سعادت بولموشام ،
ایشیگینده روز و شب دربانم اول دمدنبری .

تا سنین روز ازلدن عشقینه دیدیم بلی ،
حق بیلیر کیم برسر پیمانم اول دمدنبری .

ذره ایکن گون یوزین مهرینه دوشدیم ناگهان ،
عالم ایچره شهرهٔ دورانم اول دمدنبری .

تا سنین آهو گوزین گوردی خطائی ، ای پری ،
مجنونام ، ویرانه‌لر در خانم اول دمدنبری .

هیچ سنین تك گورمدیم بیر دلبر حور و پری ،
سرو بویلو ، غنچه لبلی لاله یوز مه پیکری .

تا سنی گوردی گوزوم ، الدوم ئوزومدن بیخبر ،
هاندا گوردی گوز بیله من بیر سنین تك دلبری .

ایشیگون رضوان ، ئوزون حور و جمالیندر بهشت ،
رخلرین جنت بویون طوبی ، دوداغین کوثری .

عاشقی ئولدوردین ، ای دوست ، سو کیمی اولدین روان ،
خانجاروگیدرسن ای خونخواره دلبر ، خانجاری ؟

مرحبا ای دلبر شیراز ، شوخ ملك حسن ،
سویله دی هر کیم سنی دیدیسه الله اکبری .

ای خطائی شول حتن ترکی ساچینین شمه‌سی
نامۀ صحرایه سالدی بیل که مشك و عنبری .

ای گل یاناقلی ، لبلرینه جان دیسه م ، یری ،
زلفینه کفر ، یوزینه ایمان دیسه م ، یری .

سوردوم طبیبه دردینه درمان بولونمادی ،
بو درد عشقه لعلینی درمان دیسه م ، یری .

بومور خسته نین که قاپوندا مقامی وار ،
من اول مقامه ملك سلیمان دیسه م ، یری .

کیم یاستانیر قاپوندا ، تاپور دولت ابد ،
اول آستانه سایهٔ سبحان دیسه م ، یری .

بولدی خطائی ذکر جمالیندا نور حق ،
صحن رخینه صفحهٔ قرآن دیسه م ، یری .

وجهینه باخجاق ، گوروندی گوزیمه مه پاره سی ،
اولموشام روز ازلدن فرقتین بیچاره سی .

دردیمه درمان گرك ، قاپونا گلدیم ، ای حبیب ،
بیلمشم سنده یقین در اشبو دردین چاره سی .

گوره لی شیرین لبین ، عشقینده فرهاد اولموشام ،
اولموشام مجنون تکی اول لیلی نین آواره سی .

دیله گیم بو ایدی حقدن ، ای حبیبیم ، صبح و شام ،
یار الیندن یاره لی دل ، جاندا عشقین یاره سی .

ای خطائی فرقتین چك ، تا وصالین بولاسان ،
بس یاقین ایمش وصالین برله هجران آره سی .

منیم کونلوم آلان دلبر دگلمی ؟
لبی مرجان ، دیشی گوهر دگلمی ؟

گوزی زلفین منیم ایمانیم آلدی .
زهی دین دشمنی ،کافر دگلمی ؟

منی حیران ایدن اول حور زادین
بویی طوبی ، لبی کوثر دگلمی ؟

شراب عشق ایچن عشاقه ؛ ای دوست ،
لبین نقل وسوزین شکر دگلمی ؟

خطائی شاه عالم ؛ ایشیگینده
غلام کمتر از قنبر دگلمی ؟

غمیندن گوزلریم عمان دگلمی ؟
وصالین جان ایچینده جان دگلمی ؟

یازیلمش خط و خالین بی مرکب ،
عجایب صورت رحمان دگلمی ؟

اگر تورات ، اگر انجیل و زبور
بحکم انبیا فرقان دگلمی ؟

اگر درویش ، اگر میر و سلاطین
بو بیش گون دنیادا مهمان دگلمی ؟

جهانه عشق ایله عریان گلنلر
گیدنده هم ینه عریان دگلمی ؟

بو گونین فرصتین دانلایا * قویان
یولیندا جاهل و نادان دگلمی ؟

گونینی خوش کیچیر ، سلطان خطائی ،
که بو دوران عجیب دوران دگلمی ؟

---

* ــ سحر

رخین بدر آیه بنزر ، بنزه مزمی ؟
ساچین سودایه بنزر ، بنزه مزمی ؟

فقیرم ، اول گوزلدر ، حسن ایچینده ،
غنی در ، بایه بنزر ، بنزه مرمی ؟

فقیهین قارقیشی عاشق حقینده
یالان دعوایه بنزر ، بنزه مزمی ؟

خطائی فرقتینده آغلاماقدان
دو چشمی چایه بنزر ، بنزه مزمی ؟

يوخدورور عالمده ، بير باخ ، حسنده ياريم كيمى ،
يا جمال اهلينده كيم وار اول وفاداريم كيمى ؟

حسرتيندن قدينين أيله ضعيف اولدى سوگود ،
يل اسنده تيتره شير بو جسم بيماريم كيمى .

تا كه دون مجلسده نى فرياد و زاريم دينله دى ،
آغلاشير باغرين دلوب بو نالهٔ زاريم كيمى .

ابر نيساندان سورون احواليمى ،كيم اول دخى
قطره ـ قطره ياش توكر چشم گهرباريم كيمى .

اى خطائى ،گرچه چوخدر دلربا عالمده ، ليك
اولمايا بير دلربا شوخ ستمكاريم كيمى .

دلبرا ، عشقین تنیمده ساخلارام جانیم کیمی ،
ایسترم مهرینی ، جان تختینده سلطانیم کیمی .

یاسمن تك رخلرین‌گوردیم ، ایا روح روان ،
گوزلریمدن یاش روان اولدی ینه قانیم کیمی .

اینجمین دردیندن ای گونلوم آلان نازك صنم ،
واردر مهر لبین کونلومده درمانیم کیمی .

قدینی جان باغچاسیندا ایسترم هر دمبدم ،
چشمهٔ چشمیمده شول سرو خرامانیم کیمی .

ای خطائی ، ایشیدوب هردم منیم فریادیمی ،
ناله قیلدی نه فلك لر آه و افغانیم کیمی .

من بت لیلی الیندن اولموشام مجنون کیمی ،
اشتیاقیندن دمادم آغلارام محزون کیمی .

چشمهٔ چشمیم سویوندان سیل دوتوبدر عالمی ،
مونجا گلمشدر فرات و دجله و جیحون کیمی .

گر جمالین عکسینی گوردی فلك اوجوندا گون ،
شول خجالتدن قیزاردی غیرتیندن خون کیمی .

دست فدرت تا که چکدی عارضین دورینده خط ،
هانسی کاتب یازا بیلدی ، شول خط موزون کیمی .

بو خطائی بیرگون آلمیشدی لبیندن بوسه لر ،
گلدی چوخ گونلر و لاکن گلمدی اول گون کیمی .

دلبرا ، گل گورمدیم گلشنده رخسارین کیمی ،
مهرو ماه اولماز فلك يوزينده رخسارين كيمی .

گر سیه در دنیادا لیلایه ظلمات شبیه ،
اولمایا بیله سیاه اول طرهٔ تارین کیمی .

آل ایله آلدی منیم کونلیمی مندن ، دونمه دیم ؛
سحر ایچینده گورمدیم اول چشم مکارین کیمی .

سورموشام قند ایله شکر لذتی خوشدر ، ولی
اول دخی شیرین دگل لعل شکر بارین کیمی .

بو خطائی خسته یه نیچون وفالر قیلمادین ،
یوخدورور مهرین مگر کونلینده اقرارین کیمی ؟ !

اول دلربا که تنده چکر من جفا سنی ،
ویر من جهانه شمه‌جه زلفی بها سنی .

مونجا دعا قیلیر بو کونول ، قیلماز التفات ،
اول بیوفا مگر که ایشیتمز دعاسینی .

حیران و واله اولدی بو کونلوم علی الدوام
بیرقاتلا تا که گوردی اونین خوب لقاسینی .

ای دل ، طبیبه سورما علاجین بو دردیمین ،
دنیا حکیمی بیلمه یه عشقین دواسینی .

اخلاص دیلینده آیهٔ تعویذ اوخور مدام
یاد ایلگج جهاندا خطائی خطاسینی .

ای منی حیران ایدن ، در خواب گوردیم من سنی ،
نه پری ، نه آدمی ، مهتاب گوردیم من سنی .

گوره لی مهر رخین ، چشمیم منوردر منیم ،
دنیادا خورشید عالمتاب گوردیم من سنی .

عشقینین دریاسینا غرق اولموشوز غواص تك ،
بحر دلده لؤلؤ سیراب گوردیم من سنی .

یوزین اوسته گوزیله قاشینی تا کیم گورمشم ،
جملهٔ عشاق ایچون محراب گوردیم من سنی .

ای خطائی دلبرین خورشید تاباندر مگر ،
کیم باخاندا دیدهٔ پر آب گوردیم من سنی .

تا که آخشام وقتی گوردیم : ای بت مه رو ، سنی ،
گوندوزین تا شام‌اولونجا ایسترم هر سو سنی .

تا که سن گیتدین منیم قارشیمدان ، ای آرام جان ،
دمبدم ایستر روان اولوب گوزومدن سو سنی .

گلدی یوزمین دورلو سودای پریشان باشیما ،
خاندا* گوردی گوزلریم ، ای طرهٔ هندو ، سنی .

یارب ، اول چهره‌ن نه تازه ورد احمر در سنین ،
گل قیزارمیش خجلتیندن ؛ لال ایدوبدر سو سنی .

ای خطائی سن نه بلبلسن که ؛ باغ روضه‌ده
گورمه میشدر باغبان در گلشن مینو سنی .

---

* هاردا

تا گوردی‌گوزلریم سنی ، ای حسن ایله غنی ،
مجنون مثال عقلیم ایله گورمدیم سنی .

کوییندن ئوز گه مرغ کونول دوتمادی قرار ،
بلبل نه یره واره ، گوره تازه گلشنی ؟

یوزومنی خاکپا قیلیرام آستانینه ،
تا کیم دگه یوزومه سعادتلی دامنی .

خوبلار جهانی جمله دوتارسا ، ایا صنم ،
جان اولدوغونجا من دخی ترك ایلمن سنی .

گیتمز خطائی جورله قاپوندان ، ای پری ،
گلشن بیلورمن اول سر کوییندە کلخنی .

آسدی زلفین تك غمین شول قد بالادن منی ،
روی‌گوستر ، ماه من ، قورتار بو سودادن منی .

مهر رویین مه تکی قارشیمدا دوتموش اول پری ،
ای فلك ، دور ایتمه‌گیل اول حسن زیبادن منی !

زاهدا ، ویرمه نصیحت ، عشقی من ترك ایلمن ؛
وعظیله قورخوتماگیل امروز و فردادن منی !

گوزیاشیم رودخانه‌سی آخدی ، غمیندن اولدی بحر ،
وصل ایله دوتگیل الیم ، قورتار بو دریادن منی .

بو خطائی‌نین یری اولدی غمیندن داغ هجر ،
قورتارا وصلین مگر بو کوه و صحرادن منی .

دنیا و عقباده بیردر یار ، دوتمون یار ایکی ،
یاری سن ، ای غملی کونلوم ؛ دوتما گیل زنهار ایکی .

مرغ دل گاهی رخین ، گه عارضین مسکن دوتار ،
بلبل دلخسته بیردر ، نیلسون :گلزار ایکی .

باغلانیر کونلوم سر زلفین خیالی درمیان ،
گور نچون کافردر اول کیم قورشانیر زنار ایکی .

زلفینی یوز اوسته گوردیم حلقه لنمش ، سویله دیم ،
گنج بیردر ، اوستونه یاتمش نیچون شهمار ایکی ؟

ایلمز ، هرگز خطائی ، سرحقی خلقه فاش ،
چونکه بیردر سری اونین ، ساخلاماز سردار ایکی .

محمد راحیم

حیدر بابا تحفه‌سی عزیزلریمه

(۱)

اتوموشدوخ سندن صحبت واریدی
هرکس شعرلریندن بیرآز اوخودی
اورگیمین غمی بویوك داغیدی

اوخودوم من شعرلریوی شهریار
سنه عمرور آرزو ایتدیخ شهریار

(۲)

حیدر بابا غصه سنی اریدی
جیرانلارون قوینوندان تزداغیدی
بولبلرین چمنلری پوزولدی

خصه اتمه پاییز دونوب یاز اولار
یامان گونون عمری قوخما آز اولار

(۳)

حیدر بابا گون بولوت آندا قالمان
قصاص هیچوقت قیامته تك قالماز
بو سوزلریم جوجارار گیزلین قالماز

بیر گون اولی چاتاروخ بیز مطلبه
کورپی ووروب یتیشروخ مقصده

(٤)

حیدر بابا دانوش گوروم نجه اولدی
زماندن نار کشدی نجه اولدی
شاعر اوغلون شهریار یس نجه اولدی

دنیا بی‌وفادور بولورم اونی
هلیاندادور اوغلون تاپ گتیر اونی

(٥)

آذربایجان ددی بسلرم سنی
اونوتمارام تاپوپ ساخلارام سنی
اولدوزلار سایونجاسدینی

کیلپیچ باسار گوزی قویماز باخماغا
گوز یاشیمدان سولار باشلار آخماغا

(٦)

حیدر بابا گول ایچینده خار اولار
هرعاشیقده بولم بونی‌ءتاب اولار
بیزه ظلم ایلیین گینه خاراولار

بولوتلار آغلاییب چوللر گوله جاق
دشمنلر الجاق دوستلار قالاجاق

پایان

